

Стенографски дневникъ

НА

20. заседание

Вторникъ, 1 декемврий 1942 г.

(Открито въ 16 ч. 40 м.)

Председателствувалъ подпредседателътъ д-ръ Петъръ Кьосеивановъ.

Секретари: Николай Султановъ и Стефанъ Багриловъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		2. За измѣнение и допълнение на търговския законъ, книга I, дѣлъ II, глава IV (за акционернитѣ дружества) (Първо четене — разискване)	487
Отпуски	487	Говорили: М-ръ д-ръ К. Партовъ	492
Предложения	487	Д-ръ П. Шишковъ	499
Законопроекти	499	М. Ковачевъ	504
По дневния редъ:		Дневенъ редъ за следващото заседание	507
Законопроекти: 1. За длъжноститѣ, заплатитѣ и цензоветѣ на държавнитѣ служители (Поправка)	487		
Говорилъ: М-ръ Д. Божиловъ	487		

Председателствувашъ д-ръ Петъръ Кьосеивановъ: (Звъни) Присъжствуватъ нужниятъ брой народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Александъръ Гатевъ, Борисъ Кисовъ, д-ръ Василъ Георгиевъ, Василъ Чобановъ, Георги Рашковъ, Георги Миковъ, Данаилъ Жечевъ, Димитъръ Сараджовъ, инж. Димитъръ Митковъ, Екимъ Екимовъ, Еню Клянтевъ, Иванъ Русевъ, инж.-арх. Иванъ Гърковъ, Киро Арнаудовъ, Лазаръ Поповъ, д-ръ Никола Дуровъ, Никола Логофетовъ, д-ръ Петко Балкански, Петъръ Марковъ, Спасъ Мариновъ, Тодоръ Кожухаровъ и Цвѣтко Петковъ)

Председателството е разрешило отпущкъ на следнитѣ г-да народни представители:
Борисъ Кисовъ — 2 дена;
Георги Рашковъ — 4 дни;
Екимъ Екимовъ — 3 дни;
Еню Клянтевъ — 4 дни;
Иванъ Петровъ Недѣлковъ — 4 дни;
Ксю Аневъ — 1 денъ;
Д-ръ Петко Балкански — 1 денъ;
Петъръ Марковъ — 4 дни;
Спасъ Мариновъ — 2 дена, и
Цвѣтко Петковъ — 1 денъ.

Отъ Министерството на финанситѣ сж постъпили:

Предложение за освобождаване Кърджалийската градска община, да изнесе 400 кгр. медъ и да внесе два трансформатора, отъ заплащане на вносно и износно мито, данъци и гербъ.

Предложение за освобождаване отъ износни такси, данъци и др. 140 пощенски колетѣ съ хранители и други продукти, които ще се изпратятъ отъ французкия комитетъ за пленницитѣ въ Германия.

Предложение за разрешаване временния вносъ на два газгенераторни автомобили, като сжщитѣ се освободятъ отъ заплащане на временно-вноситѣ такси и отъ представяне на гаранция за вноситѣ мита и пр.

Предложенията ще бждатъ раздадени на господа народнитѣ представители.

Сжщо така отъ Министерството на финанситѣ, съгласно чл. 49 отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание, е постъпило писмо, съ което се иска

да се поправятъ допустнати фактически грѣшки въ таблицата за общитѣ длъжности къмъ закона за длъжноститѣ, заплатитѣ и цензоветѣ на държавнитѣ служители, както следва: на стр. 29, № 52, въ буква „б“, цифрата „10“ се поправи на „5 г.“, а въ буква „в“ цифрата „18“ — на „15 г.“, а така сжщо на стр. 36, № 7, въ буква „в“, цифрата „12“ се поправи на „10 г.“.

Има думаа г-нъ министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Въ бюджетарната комисиия при окончателното приемане на шатнитѣ таблици, по предложението на народния представител г-нъ д-ръ Минковъ, се намали служебниятъ пензъ за главнитѣ юрисконсулти, за да може да се вербуватъ тѣ не само отъ помощникъ-юрисконсулитѣ при министерствата, а и по изборъ направо отъ адвокатскитѣ и сждийскитѣ срѣди. При доклада обаче, е направена поправка само за служебния цензъ на нѣкои отъ юрисконсулитѣ при министерствата. На двама отъ тѣхъ е пропуснато да бжде поправенъ служебниятъ цензъ. Сега се иска именно да бжде поправена тая допустната фактическа грѣшка, понеже всички юрисконсулти, по отношение на служебния нмъ цензъ, е решено да бждатъ при еднакво положение. Въ това се состои работата.

Председателствувашъ д-ръ Петъръ Кьосеивановъ: Ще положи на гласуване. Които г-да народни представители присматъ да се поправятъ допустнатитѣ фактически грѣшки въ таблицата за общитѣ длъжности къмъ закона за длъжноститѣ, заплатитѣ и цензоветѣ на държавнитѣ служители, а именно: на стр. 29, № 52, въ буква „б“, цифрата „10“ да се поправи на „5 г.“, а въ буква „в“ цифрата „18“ — на „15 г.“, а на стр. 36, № 7, въ буква „в“ цифрата „12“ да се поправи на „10 г.“, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на дневния редъ — точка първа:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на търговския законъ, книга I, дѣлъ II, глава IV (за акционернитѣ дружества).

Понеже законопроектътъ е раздаденъ и съдържанието му е известно на г-да народнитѣ представители, предлагамъ да бждатъ прочетени само мотивитѣ къмъ него.

Които г-да народни представители приемат да бждат пр. четени само мотивитъ към законопроекта, моля, да адитатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете мотивитъ.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Четъ)

„МОТИВИ

към законопроекта за измѣнение и допълнение на търговския законъ, книга I, дѣлъ II, глава IV (за акционернитъ дружества).

Г-да народни представители! Нормитъ, които уреждатъ положението и дейността на акционернитъ дружества у насъ, въ много отношения вече не отговарятъ на промѣненитъ стопански отношения въ последитъ години и не задоволѣватъ новитъ стопански нужди. Тия норми сж рожба на либералистичнитъ схващания на миналия вѣкъ и предоставятъ почти неограничена свобода на действие на отдѣлния индивидъ въ стопанския животъ. А участието на акционерния капиталъ въ тази областъ на обществения животъ е твърде голѣмо и е съ тенденция да придобие налѣмие предъ другитъ групирания на капиталъ, които се осъществяватъ въ другитъ дружествено-правни форми.

Българската държавна властъ, обаче, още въ години предъ войната, възприе друго отношение къмъ стопанскитъ проблеми, които новото време поставя. Тя трѣгна твърдо по пътя на ръководеното стопанство и правителството напоследѣтъ още по-ясно подчерта тази тенденция въ следваната отъ него политика.

Тази основна мисль е прокарана и въ предлаганитъ измѣнения и допълнения на търговския законъ относно акционернитъ дружества. Свободата на стопанскитъ дѣтели, обаче, е запазена напълно въ ония отношения, въ които това е съвмѣстимо съ интереситъ на държавната общностъ, предъ които трѣбва да отстъпятъ интереситъ на отдѣлната личностъ.

По-конкретно, основнитъ положения, върху които е изграденъ законопроектътъ, се свеждатъ къмъ следното:

1. Ограничаване на пълната анонимностъ въ притежането и прехвърлянето на акционерния капиталъ. Тази анонимностъ нерѣдко въ миналото е била използвана у насъ, за да се осѣтатъ важни обществени и държавни интереси. Вънъ отъ това, новитъ насоки на провежданата отъ правителството стопанска политика сж несъвмѣстими съ такава пълна анонимностъ, която е рожба на по-раншитъ либералистично-индивидуалистични схващания. Много отъ мѣроприятията на правителството, санкционирани съ приети и гласувани отъ насъ закони, не ще постигнатъ поставенитъ цели, ако на властата не се даде законна възможностъ да провѣри, при нужда, кои лица сж носители на акционерния капиталъ у насъ и какво участие иматъ въ него нѣкои народности или други обществени групи или отдѣлни лица въ страната и вънъ отъ нея. Ограничаването на анонимността не е прѣчка за упражняването на една полезна и бѣжана стопанска дейностъ, още повече, че въ законопроекта това ограничение е поставено въ разумни рамки. Това е постигнато, като е допущено издаването както на именитъ акции, така и на акции на приносителъ, но при задължението да се вписватъ въ дружествената акционерна книга имената на притежателитъ, на единитъ и другитъ акции (§ 13 отъ проекта). Вписването е необходимо, за да може акционерътъ да упражнява правата, които произтичатъ отъ акциитъ му, и за да може прехвърлянето на акциитъ да произведе действие спрямо дружеството и държавата.

По таквъ начинъ правната сжщностъ на акциитъ на приносителъ се запазва, безъ да се измѣнятъ начинитъ на прехвърлянето имъ и правнитъ послѣдници отъ това между странитъ и спрямо третитъ лица.

За да се закрѣпди и отлѣтвори това изискване, въ § 48 се предвижда и наказателна санкция (само глоба и конфискации) за известни действия, които целятъ да прикриватъ истинскитъ носители на акциитъ и да засѣждатъ разпоредбитъ на закона. Заедно съ това се създава и абсолютна нищожностъ (въ общественъ интересъ) на прикрилото притежаване и прехвърляне на акциитъ.

2. Предвижда се единъ минималенъ основенъ капиталъ, напълно внесенъ, отъ 1.500.000 л. за акционернитъ дружества и 500.000 л. за командитнитъ дружества съ акции. Това е въ съгласие съ постановлението на Министерскитъ съветъ отъ 19 юний т. г., протоколъ № 85 („Държавенъ вѣстникъ“, брой 136, отъ 25 с. м.) и съставлява едно необходимо допълнение къмъ началото за ограничаваната отговорностъ на акционеритъ. Последнитъ не отговарятъ напълно дори и за записанитъ вноски и затова дружественитъ кредитори трѣбва да се задоволятъ за удовлетво-

рението на своитъ вземания, само съ имуществото на дружеството, образувано единствено отъ тия вноски и отъ евентуални резерви. Щомъ, прочее, вноскитъ срещу акциитъ съставляватъ единственото обезпечение за вземанията на кредиторитъ, то тия вноски трѣбва да бждъ достатъчно голѣми, за да не бжде това обезпечение фиктивно. Оня, който иска да участвува въ стопанския животъ само съ единъ капиталъ, безъ да отговаря съ останалия свой имотъ за сѣлжитъ, трѣбва да внесе въ предприятие достатъченъ капиталъ. Въ това отношение проектътъ е намѣрилъ единодушното одобрение всрѣдъ всички заинтересувани срѣди.

Въ връзка съ тази мисль сж и постановленията на § 4 и § 10 отъ законопроекта. По първия отъ тяхъ отговорността на подписвацитъ на акции и на последващитъ приобретатели се увеличава отъ 50% на 75% отъ номиналната имъ сума, а споредъ втория — за да се основе и впише въ търговския регистръ акционерното дружество, трѣбва да се внесатъ поне по 50% отъ номиналната сума на всѣка акция (вмѣсто по 30%, както е сега). При увеличаване на основния капиталъ, цѣлата стойностъ на новитъ акции трѣбва да бжде внесена напълно още при подписката (§ 12 отъ проекта).

3. За да се стабилизира положението на акционернитъ дружества, § 33 отъ законопроекта предвижда образуването на задължителенъ законенъ резервенъ фондъ до размѣра на основния капиталъ, както и поддържането му до тоя размѣръ, въ случай че се намали. Източникитъ на тоя законенъ фондъ сж посочени въ новия чл. 207а. Тѣ сж: 1) 10% отъ ежегодната чиста печалба, ако уставътъ не предвижда повече (тия 10% се отдѣлятъ предъ всичко друго отъ чиститъ печалби на дружеството); 2) сумитъ, надъ номиналната стойностъ които биха се получили при записването на нови акции за увеличаване на основния капиталъ, ако тия акции се пласиратъ срещу по-голѣма сума отъ номиналната (последната отива въ основния капиталъ), и 3) сжщитъ разлики при издаването на нови акции вмѣсто унищоженитъ такива (чл. 176 отъ закона).

Създаването на тоя задължителенъ резервенъ фондъ цели, сжщо така, да осигури кредиторитъ на дружеството. Използуването на тоя фондъ е строго ограничено — само за попълване на загуби (включително и такива, последвали отъ обезценяването на нѣкои имущества). Срѣдствата на тоя фондъ не могатъ да служатъ, напримѣръ, за увеличаване на основния капиталъ.

4. Съ редъ постановления сж защитени правата на акционеритъ изобщо и на малцинствата особено. Така, акционер, представляващъ 1/10 отъ основния капиталъ (а не 1/5, както е сега), ще могатъ да искатъ провѣрка на дружественитъ операции и свикване на общо събрание за измѣненията на членове 182 и 185.

Правото на дивидентъ е защитено особено съ разпоредбитъ на алинея втора отъ новия чл. 191б и на алинея последна отъ новия чл. 207а. Споредъ първия текстъ, никакви извънредни възнаграждения (освенъ редовнитъ по устава) не може да се плащатъ на членоветъ на управителния съветъ предъ да се отдѣлятъ 10% отъ чистата печалба за законния резервенъ фондъ и предъ да се предвиди за плащане на акционеритъ дивидентъ, равенъ най-малко на законния лихвенъ процентъ. А споредъ втория отъ тия текстове, не могатъ да се образуватъ други резервни фондове (освенъ законния), докато не се предвиди за раздаване на акционеритъ на дивидентъ въ сжщия размѣръ. Така че, ако печалбитъ на дружеството не стигнатъ, за да се раздаде дивидентъ до законния лихвенъ процентъ, не може да се плащатъ тантиеми или други извънредни възнаграждения и да се образуватъ други резерви, вѣнъ отъ задължителнитъ по закона.

Правото на всѣки акционеръ да иска отмишването на решението на общото събрание е изяснено и устанѣвено както въ неговата правна сжщностъ, така и въ границитъ и начина на упражнението му. Съ измѣнението на чл. 181 отъ закона се подчертава, че това право е защитимо съ искъ, а не чрезъ нѣкакво обжалване; посочени сж и основанията и предпоставкитъ за предияването на тоя искъ — решението да противоречи на закона или устава и ищецътъ да не е присѣствувалъ на събранието или да е гласувалъ противъ решението, ако е присѣствувалъ. Посочено е и кои лица сж ответници въ тия процеси, ако управителниятъ съветъ е ищецъ.

Новата алинея трета къмъ чл. 201 дава права на акционеритъ, които представляватъ една трета отъ капитала, да посѣчатъ едно свое довѣрено лице въ състава на провѣрителния съветъ и общото събрание, т. е. мнозинството не ще може да откаже да удовлетвори това искане — иначе се излага на опасността да се отмиши решението му относно избора на провѣрителния съветъ.

5. Правата и задълженията на управителния и провѣрителния съвети сѣ опредѣлени по-точно съ подчертаната тенденция да се засили отговорността на лицата, които влизатъ въ тия съвети. Който ръководи едно предприятие, трѣбва да отговаря, както за своитѣ неправилни и неумѣстни действия, или бездействия, така и за своята небрежност. Това е постигнато съ разпоредбитѣ, които се съдържа въ §§ 25 44-47 и др.

Предвидена е намѣсата на провѣрителния съветъ въ случаитѣ, когато нѣкой членъ отъ управителния съветъ сключва сдѣлка съ дружеството, като е допустнато, щото такава намѣса да се изисква и при други случаи, ако установѣтъ постановява това. Това е за да се защитятъ интереситѣ на дружеството въ тия случаи.

Съ § 28 се цели да се активизира дейността на провѣрителния съветъ.

Обяснени сѣ и много спорни досега положения относно правата на управителния и провѣрителния съвети при изтичане на мандатъ имъ, при оспорване на изборитѣ за нови съвети и прочее — новия чл. 191а.

6. Уреденъ е изчерпателно, като при това е и опростенъ въпросътъ за кворума и за начина на гласуването въ общитѣ събрания; особено въ общото събрание за вземане на решения по чл. 188 — за измѣнението на устава, за прекратяването на дружеството и за сливането съ друго дружество. Когато акцията е заложена, правото на гласъ принадлежи на акционера, понеже последниятъ все си остава собственикъ на акцията и е най-заинтересуваниятъ въ управлението на правата, произтичащи отъ това качество. А ако е учредено плодоползуване върху акцията, правото на гласъ принадлежи на плодоползувателя, тъй като плодоползуването е много близко до правото на собственост и плодоползувателятъ не може да не упражни правата, които произтичатъ отъ акцията. Тия разпореджания, обаче, не сѣ отъ обществения редъ, и могатъ да се измѣняватъ съ съглашения въ противенъ смисълъ — § 17 отъ проекта.

Съ измѣнението на алинея втора отъ чл. 188 се премахва изискването за кворумъ въ първото събрание и за квалифицирано мнозинство при гласуването на второто събрание, като се поставя само едно изискване — за тия решения да гласуватъ акционери, които представляватъ повече отъ половината отъ основния капиталъ, независимо отъ това, дали събранието е първо или второ и дали присъствуватъ акционери, представляващи 3/4 отъ капитала или не. Това единствено изискване опростява много работитѣ и е напълно достатъчно.

7. Засилва се българското влияние въ ръководството на акционернитѣ дружества, като се изисква, щото повече отъ половината отъ състава на управителния и провѣрителния съвети да се състои отъ българи, български поданици и живущи въ България лица — §§ 22 и 30.

8. Обществениятъ и държавенъ контролъ върху дейността на акционернитѣ дружества се засилва и се прави по-ефикасенъ съ разпоредбитѣ, които се съдържа въ §§ 32, 34 и др., като се запазва тайната тамъ, където дейността на акционернитѣ дружества не засѣга важни обществени интереси и където тя е предпоставка за преуспѣването на полезната дружествена дейност.

Акционернитѣ дружества се задължаватъ да съставляватъ своитѣ годишни равномѣтки, между другото, и по образецъ, който ще бѣде установенъ отъ Българската народна банка. Съ това се цели тия равномѣтки да станатъ по-ясни и по-искрени, въ което е заинтересувано обществото и особено дружествениятъ кредитор и лицата, които ще договарятъ съ дружеството.

§ 34 дава право на съда по искане на прокурора, да постанови прекратяването на ония дружества които съ своята дейностъ биха застрашавали обществения редъ и които, покрай стопанската си дейностъ или въ връзка съ нея, биха преследвали забранени отъ закона цели.

9. Предвиждатъ се също и редица мѣрки, които ще поставятъ въ услуга само на народното стопанство чуждия капиталъ, който ще иска да проникне въ страната подъ формата на откриване клонове на чужди акционерни дружества у насъ, или подъ формата на участие въ мѣстни дружества — §§ 40-и 34. За откриване на клоны въ страната, чуждот акционерно дружество трѣбва да получи разрешение отъ правителството — тукъ се въвежда концесионната система. Изисква се, освенъ това, да се внесе въ страната единъ значителенъ капиталъ (най-малко 3.000.000 л.) и единъ залогъ въ размѣръ на 1/4 отъ тоя капиталъ. Тоя залогъ ще обезпечи вземанията на мѣстнитѣ кредитори, защото не ще може да бѣде изтегленъ, докато не се удовлетворятъ тия вземания.

Това сѣ по-важитѣ нововъведения, предвидени въ законопроекта. Вънъ отъ тѣхъ и много други текстове въ сега действащия законъ сѣ поправени за да се изяснятъ нѣкои спорни въпроси, за да се внесе единство въ законодателното уреждане на тази важна материя и за да се отстранятъ нѣкои отрицателни прояви на акционерния капиталъ, които сѣ забелязали нѣкъде въ известни посоки.

Въ преходнитѣ наредби е уредено положението на съществувашитѣ сега акционерни дружества и сѣ предвидени правила за преминаването имъ къмъ новия режимъ.

Ако одобрявате предложениа законопроекта, г-да народни представители, моля да го приемете и гласувате.

Гр. София, октомврий 1942 г.

Министъръ на правосѣдието: Д-ръ К. Партовъ

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на търговския законъ, книга I, дѣлъ II, глава IV (за акционернитѣ дружества).

§ 1. Чл. 151 се измѣня така:

„Основниятъ капиталъ на акционерното дружество трѣбва да възлиза най-малко на 1.500.000 л.

Номиналната сума на всѣка акция не може да бѣде по-малка отъ 1.000 л.“

§ 2. Чл. 152 се отмѣня.

§ 3. Въ чл. 157 оскобенитѣ думи „(152)“ се заличаватъ, а думитѣ „земедѣлческитѣ каси“ се замѣняватъ съ думитѣ: „Българската земедѣлска и кооперативна банка“.

§ 4. Въ членове 158 и 178 числата „50%“ ставатъ „75%“.

§ 5 Въ чл. 159, точка 5, думитѣ: „предвидена въ чл. 158“ се заличаватъ, а запетаята предъ тѣхъ става точка.

§ 6. Въ чл. 162, алинея първа, думата „седемъ“ става „петъ“, а думитѣ: „една четвърта частъ“ ставатъ „половината“; втората алинея на същия членъ се отмѣня.

§ 7. Въ чл. 163, алинея втора, думитѣ: „равна съ“ се замѣнятъ съ думитѣ: „равна на“, а следъ думитѣ: „дружествения капиталъ“ се поставя точка, като цялото останало следъ тия думи съдържаение на тази алинея се заличава.

Алинея трета на тоя членъ се измѣня така:

„Обаче уставътъ може да намали тази гаранция, но и въ тоя случай тя не може да бѣде по-малка отъ 15.000 л. при основенъ капиталъ до 10 милиона лева и по-малка отъ 30.000 л. при по-голямъ основенъ капиталъ“.

Дветѣ последни алинеи на същия членъ се отмѣнятъ.

§ 8. Алинея първа на чл. 164 се измѣня така:

„Ако при основаването на дружеството или при увеличението на капитала му се внасятъ въ основния капиталъ не пари въ брой, то стойността на непаричния вносъ се опредѣля отъ учредителното или обикновеното общо събрание, което едновременно съ това опредѣля и числото на акциитѣ, които ще се дадатъ срещу него“.

§ 9. Точка 5 на чл. 166 се отмѣня, а точки 6—9 ставатъ съответно 5-8“.

§ 10. Въ чл. 167, точка 2, думата „основателитѣ“ се замѣня съ думитѣ: „членоветѣ на управителния съветъ“, а точки 4 и 7 се измѣнятъ така:

„4) че срещу подписания основенъ капиталъ сѣ внесени по 50% срещу всѣка акция, но общо не по-малко отъ 1.500.000 л.“

„7) че е заплатено митото: при основенъ капиталъ до двадесетъ милиона лева 2%, а при основенъ капиталъ отъ 20 милиона лева нагоре — за всѣки последващъ милионъ 1%“.

Втората алинея на тоя членъ и забележката следъ нея се отмѣнятъ; въ предпоследната алинея на същия членъ думата „имъ“ става „му“, а въ последната алинея числото „5.000“ става „20.000“.

§ 11. Следъ чл. 167 се прибавя новъ чл. 167а:

„Обществениятъ съдъ въ разпоредително заседание се произнася по молбата за вписване на дружеството, въз основа да представитѣ, съгласно членове 166 и 167, книга.

Опредѣлението, съ което се отказва вписването, подлежи на обжалване по общия редъ“.

§ 12. Къмъ чл. 170 се прибавя следната нова алинея:

„Номиналната стойностъ на издаденитѣ за увеличение на основния капиталъ нови акции трѣбва да бѣде напълно внесена още при подписката имъ“.

§ 13. Чл. 179 се измѣня така:

„Акциитѣ се записватъ въ дружествената акционерна книга съ обозначавање на нумерата имъ и името, мѣстожителството и подаването на притежателитѣ.

Спрямо дружеството и държавата собственикъ на акцията е онзи, на чието име тя е записана въ акционерната книга.“

§ 14. Чл. 180 се измѣня така:

„Прехвърлянето на акциите на преносител става чрезъ тѣлото предаване, а на поименнитѣ акции — съ бланково джиро или съ другъ писменъ актъ.“

Прехвърлянето на акциите се вписва въ дружествената акционерна книга само следъ представянето имъ отъ приобретателя; за поименнитѣ акции трѣбва да се представи още и актъ за прехвърлянето. Дружеството трѣбва да отбележи вписаното прехвърляне върху самитѣ акции, ако тѣ сѫ поименни.“

§ 15. Чл. 181 се измѣня така:

„Всѣки акционеръ може да иска отмѣната на решението на общото събрание, което противоречи на закона или на устава, въ двуседмиченъ срокъ отъ представянето на протокола за събранието въ сѣда, ако е гласувалъ противъ решението или не е присъствувалъ на събранието.“

Когато управителниятъ съветъ иска отмѣната, дружеството се представлява отъ акционери, назначени отъ сѣда, измежду онези, които сѫ гласували за решението.“

§ 16. Чл. 182 се измѣня така:

„Акционеръ, или акционери, които представляватъ една десета отъ основния капиталъ, могатъ да поискатъ отъ областния сѣдъ да се провѣрятъ чрезъ вещи лица операциите на дружеството и да имъ се съобщи резултата отъ провѣрката. Тази провѣрка се извършва следъ като се внесатъ опредѣленитѣ отъ сѣда разности и се предадатъ акциите на Българската земеделска и кооперативна банка или Българската народна банка.“

Предаденитѣ акции се освобождаватъ следъ свършването на провѣрката.“

§ 17. Следъ чл. 184 се прибавя следниятъ новъ чл. 184а:

„Общото събрание може да решава, ако въ него участвуватъ акционери, които представляватъ повече отъ половината отъ основния капиталъ.“

Ако, обаче, общото събрание не може да стане поради неявяване на исканото отъ предшествуващата алинея число акционери, то второто общо събрание, което не може да се свика по-рано отъ 7 дни следъ първото, се смѣта законно, колкото и акционери да се явятъ, освенъ ако установятъ разпорежда другояче.

Всѣка акция дава право на единъ гласъ.

Гласуването става лично или чрезъ пълномощникъ.

Упълномощаването за участие въ общото събрание става съ писмено пълномощие, което се запазва въ дружеството.

При липса на съглашения въ противенъ смисълъ, ако акцията е заложена, правото на гласъ принадлежи на акционера, а въ случай на плодopolзуване — на плодopolзувателя.“

§ 18. Въ чл. 185 думитѣ: „една пета частъ“ ставатъ: „една десета частъ“.

§ 19. Въ чл. 186, точка 1, думитѣ: „управителния съветъ“ се замѣнятъ съ думитѣ: „управителния и провѣрителния съвети“.

§ 20. Чл. 187, алинея първа, се измѣня така:

„За всѣко общо събрание трѣбва да се държи протоколъ, въ който се записватъ имената на присъствуващитѣ и на представляванитѣ акционери, както и числото на акциите, като се означатъ кои отъ кого сѫ били представявани, както и изказанитѣ мнения и взѣтитѣ решения.“

Въ алинея втора на тоя членъ думата „незабавно“ се замѣня съ думитѣ: „най-късно въ двуседмиченъ срокъ отъ закриването на общото събрание.“

§ 21. Алинея втора на чл. 188 се измѣня така:

„За тия решения трѣбва да гласуватъ акционери, представляващи повече отъ половината отъ основния капиталъ.“ Алинея последна на сѣщия членъ се отмѣня.

§ 22. Въ края на алинея първа отъ чл. 189, точката се заличава и се прибавя следното: „за една или най-много три години. Мнозинството отъ членоветѣ на управителния съветъ трѣбва да бѣдатъ лица, живущи въ България, български поданици и отъ български произходъ.“

§ 23. Следъ чл. 191 се прибавятъ следнитѣ нови членове:

Чл. 191а:

„До встъпването въ длъжностъ на единъ новоизбранъ управителенъ съветъ, дружественитѣ дѣла се управляватъ отъ стария такъвъ.“

Когато времето, за което е избранъ управителниятъ съветъ, изтече безъ да е избранъ новъ управителенъ съветъ или когато числото на членоветѣ на съвета се е намалило подъ размѣръ безусловно нуженъ споредъ устава, за да може той да решава, сѣдътъ, по искане на който и да е акционеръ, въ първия случай назначава времененъ управителенъ съветъ, а въ втория случай попълва тоя съветъ все съ лица измежду акционеритѣ, като и въ двата случая разпорежда незабавно да се свика общо събрание.

Ако изборътъ за новия управителенъ съветъ бѣде съдебно оспоренъ, сѣдътъ, докато се разреши препирнята,

възлага управлението на дружеството било на стария, било на новоизбрания управителенъ съветъ, било на назначени отъ сѣда акционери“.

Чл. 191б:

„Възнагражденията, които получаватъ подъ каквато и да е форма, вънъ отъ ония, предвидени въ устава, членоветѣ на управителния съветъ, трѣбва да стоятъ въ справедливо съотношение спрямо задълженията и отговорноститѣ, които тѣ носятъ и спрямо резултата отъ дейността на дружеството. При грубо неспазване на такива съотношения, по искане на провѣрителния съветъ или на акционери, представляващи 1/10 отъ капитала, сѣдътъ може да намали уговоренитѣ или гласуванитѣ възнаграждения.“

Тантиеми или други възнаграждения, извънъ редовната заплата, могатъ да се даватъ на членоветѣ на управителния съветъ, само следъ като се отдѣлятъ 10% отъ чистата печалба за законния резервенъ фондъ (чл. 207а, точка 1) и следъ като се предвиди за изплащане на акционеритѣ дивидентъ въ размѣръ поне на законния лихвенъ процентъ“.

§ 24. Въ чл. 195, алинея втора, думата „съдружницитѣ“ се замѣня съ думитѣ: „членоветѣ на управителния съветъ“.

§ 25. Следъ алинея втора на чл. 196 се прибавя следната нова алинея трета:

„При грубо нарушение на задълженията, които грижата на добрия търговецъ налага, отъ което е последвала ликвидацията или несъстоятелността на дружеството, членоветѣ на управителния съветъ отговарятъ лично и солидарно спрямо акционеритѣ и спрямо кредиторитѣ за понесенитѣ отъ тѣхъ щети.“

Алинея трета на сѣщия членъ става алинея четвърта.

Следъ тази алинея се прибавятъ още следнитѣ две алинея (пета и шеста):

„Освобождаването на управителния съветъ отъ отговорностъ отъ страна на общото събрание обхваща само ония действия, които сѫ били упоменати въ доклада до общото събрание или сѫ били обсъждани въ сѣщото.“

„Всѣкитѣ искове по тоя членъ срещу членоветѣ на управителния съветъ се просрочватъ въ петъ години.“

§ 26. Чл. 199, алинея първа, се измѣня така:

„Ако уставътъ не разпорежда другояче, присъствието на повече отъ половината на членоветѣ на управителния съветъ е необходимо, за да бѣдатъ решенията му законни.“

Следъ тази алинея се прибавя нова алинея втора съ следното съдържание:

„Решение на управителния съветъ може да се вземе и съ писмено съгласие на повече отъ половината отъ членоветѣ му, ако писмената покана е била своевременно отпратена до всѣкитѣ членове.“

Алинея втора на сѣщия членъ става алинея трета.

§ 27. Въ чл. 201, следъ алинея втора, се прибавя нова алинея трета съ следното съдържание:

„Акционери, представляващи поне 1/3 частъ отъ капитала, могатъ да искатъ отъ общото събрание, поне единъ отъ членоветѣ на провѣрителния съветъ да бѣде посочено отъ тѣхъ лице“.

Алинея трета на тоя членъ става алинея четвърта и следъ нея се прибавя следната нова алинея пета:

„Чл. 191а намира съответно приложение и относително провѣрителния съветъ.“

§ 28. Въ края на алинея първа отъ чл. 202 се прибавя следното изречение:

„Той е длъженъ да извършва тия провѣрки поне веднѫжъ презъ всѣко календарно тримесечие и да състави протоколи за това; преписи отъ тия протоколи той изпраща веднага на областния сѣдъ и на управителния съветъ.“

Алинея втора на сѣщия членъ се измѣня така:

„Провѣрителниятъ съветъ е длъженъ да провѣри и годишната равностѣтка и смѣтката „загуби и печалби“ и да направи докладъ до общото събрание, дали тѣ съставляватъ съгласно съ законитѣ и уставнитѣ разпореждания. Безъ тоя докладъ общото събрание не може да одобри годишната равностѣтка и смѣтката „загуби и печалби“ и да постанови решение за разпредѣление на печалбата.“

§ 29. Следъ чл. 202 се прибавя следниятъ новъ чл. 202а:

„За сключването на сдѣлки на дружеството съ членоветѣ на управителния съветъ е нужно съгласието на провѣрителния съветъ. Уставътъ може да предвиди това съгласие да се изисква и за други действия на управителния съветъ.“

§ 30. Въ чл. 203, алинея втора, следъ думитѣ: „български поданици“ на двѣтъ мѣста се прибавятъ думитѣ: „отъ български произходъ“.

Къмъ сѣщия членъ се прибавя следната нова алинея трета: „За членове на провѣрителния съветъ не могатъ

да бъдат избирани лица, които сж на служба при дружеството или при някой от членовете на управителния съвет."

§ 31. Въ чл. 206, алинея трета, числото „5.000“ става „20.000“.

§ 32. Чл. 207 се изменя така:

„Равносмътката се съставя при спазване на законните и уставни разпоредения и по форма, установена от Българската народна банка.

Учредителният разноски могат да се разпределят върху първия път дружествени години.“

§ 33. След чл. 207 се прибавя следният нов чл. 207а: „Образуването на законен резервен фонд е задължително. Въ него се внасят:

1. 10% от ежегодната чиста печалба, ако уставът не предвижда повече.

2. Разликите над номиналната сума на издадените при увеличение на основния капитал акции.

3. Разликите над номиналната сума на акциите, които дружеството издава вместо унищожените акции.

Тия отделивания не сж задължителни щом резервният фонд достигне номиналната сума на основния капитал. Ако законният резервен фонд спадне под този размер, отделиванията стават отново задължителни до попълването му.

Законният резервен фонд може да бъде използван само за попълване на явните се разлики от обезценяване на имуществата и за покриване на други загуби.

Независимо от законния резервен фонд, уставът може да предвиди създаването и на други резервни фондове, но отделиванията за тях могат да се извършват само след като се предвидат за раздаване на акционерите дивиденди, равняващи се поне на законния лихвен процент.“

§ 34. Към чл. 209 се прибавя следната нова точка:

„5) с решение на сжда, по искане на прокурора: а) когато дейността на дружеството застрашава общественото благо, когато дружеството взема противозаконни решения, допуска извършването на незаконни действия от страна на управителния съвет, или преследва запрети от закона цели; б) когато повече от половината от дружествените акции станат собственост на чужди поданици.“

§ 35. Въ чл. 210 числото „5.000“ става „20.000“.

§ 36. Въ чл. 216, точка 2, думата „управляемост“ се заменя с „управляващото“.

§ 37. Въ последната алинея на чл. 217 думите: „че има нужда от това намаление и“ се заличават, а въ края на същата алинея се прибавя следното изречение: „Обаче всеманията на ония кредитори, които се противопоставят на намалението на основния капитал, трбва да бъдат запитани или обезпечени“.

§ 38. Въ края на чл. 219 точката се заличава и се прибавят думите: „с акции“. Към същия член се прибавя следната нова алинея:

„Капиталът на командитното дружество сж акции трбва да влиза най-малко на 500.000 л. напълно внесени.“

§ 39. След чл. 225 се прибавя следният нов чл. 225а: „За превръщането на едно акционерно дружество въ командитно дружество сж акции е нужно решение на общото събрание за изменение на устава и встъпването на едно поне лице като неограничено отговорен съдружник.“

Общото събрание се свиква по реда на чл. 184, след като е представено, нотариално заверено, съгласието на лицето или на лицата, които встъпват като неограничено стговорни съдружници. Поканата трбва да съдържа и точни указания за измненето на устава и особено на фирмата, които превръщането налага.

При превръщането на едно акционерно дружество въ командитно дружество сж акции се заплаща 1% мито върху номиналната сума на акционерния капитал.“

§ 40. Точка 2 на чл. 227 се изменя така:

„2) че е получило разрешение от Министерския съвет, по доклад на министъра на търговията, промишлеността и труда, да открие клон въ страната и че е внесло въ страната определени от министъра на търговията, промишлеността и труда залог, който не може да бъде по-малък от 1/4 от капитала, сж който ще действа въ страната. Най-малката сума на тоя капитал е три милиона лев напълно внесени.“

Въ края на алинея втора от точка 3 на същия член се прибавя следното изречение: „Мнозинството от членовете на управителния съвет трбва да бъдат лица, живущи въ България, български поданици и от български произход.“

След точка 3 на тоя член се прибавя следната нова точка 4:

„4. Че е назначило провтрителен съвет. За последния важат правилата на членове 201 и 204.“

Точки 4-7 на същия член стават съответно точки 5-8.

След точка 8 се прибавя следната нова точка 9:

„9. Че е заплатено мито съгласно чл. 167, точка 7, върху капитала, сж който дружеството ще търгува въ страната.“

Алинея последна на същия член се изменя така:

„За откриване и вписване въ търговския регистър на втори и последващи клонове на едно и сжщо чуждо акционерно дружество трбва да се удостоверяват обстоятелствата по точки 2, 3, алинея първа, пета, шеста и седма. Първият клон се означава като българска централа, а следващите — като български клонове на сжщата. Провтрителният съвет на първия клон упражнява контрола върху следващите клонове.“

§ 41. Към чл. 230, алинея първа, се прибавя следното изречение:

„Особената равномътка се съставя по правилата, предвидени въ чл. 207.“

§ 42. Въ края на чл. 232 точката се заличава и се прибавят думите: „и обнародвани“.

§ 43. Към чл. 233 се прибавя нова точка, пета сж следното съдържание:

„5. Че дружеството или мстният му клон върши забранена дейност (чл. 209, точка 5, буква „а“)“.

§ 44. Въ чл. 234 алинея първа, думите: „и въ дружествата“ се заличават; въ сжщата алинея числото „20.000“ става „200.000“.

Към същия член се прибавят следните нови точки:

„9. Когато съзнателно допустнат дружеството да бъде изправено или недостатъчно подписано.

10. Ако не завърят своевременно или не водят редовно дружествената акционерна книга (чл. 180).

11. Ако не разпоредят за своевременното изплащане на припадащата се на акционерите част от годишната печалба, определена от общото събрание.“

§ 45. Въ края на точка 2 от чл. 235 точката се заличава и се прибавят следните думи: „или сж се отнесли небрежно или лекомислено към задълженията си.“

§ 46. Въ чл. 236 числото „5.000“ става „50.000“.

Към същия член се прибавя следната нова алинея: „Сжщото наказание се налага и за деянията по членове 234 и 235, ако тж сж извършени по непредпазливост.“

§ 47. Въ чл. 237 думата „5.000“ става „50.000“.

Към тоя член се прибавя следната нова точка:

„5. Членовете на провтрителния съвет, ако не представят своевременно предвидените въ чл. 202 доклади.“

§ 48. След чл. 237 се прибавя следният нов чл. 237а: „Който от свое име, но за чужда смътка, участва въ подписка или въ прехвърляне на акции, или упражнява права, произтичащи от акции, както и този, който си служи при тжи действия чрез друго лице, се наказва с глоба до 300.000 л., като акциите, предмет на сдълката, се конфискуват.“

Когато въ тжи действия участва юридическо лице, наказанието се налага на лицата, които сж го представлявали при тжх.“

§ 49. Глава VII (членове 277 и 278) се отменя.

Преходни разпоредби.

§ 50. Заварените при влизането въ сила на настоящия закон акционерни дружества сж капитал по-малък от 1.500.000 л. трбва до 25 юний 1943 г. или да увеличат съответно капитала си, или да сж превърнат въ командитни дружества сж акции, или въ о. о. дружества, или да бъдат ликвидирани.

§ 51. Номиналната сума на акциите на заварените от настоящия закон акционерни дружества може да остане сжщата, макар и да е по-малка от 1.000 л., но акциите, които тж биха издали въ бъдеще за увеличение на основния капитал, трбва да отговарят на изискванията на чл. 151, алинея втора. Въ тия случаи притежателите на старите и на новите акции ще упражняват правата си като акционери, съобразно сж номиналната сума на едините и другите акции.

§ 52. Въ срок от 6 месеца от влизането на закона въ сила, всичките издадени по-рано акции трбва да се представят въ дружеството, за да се запишат въ дружествената акционерна книга.

Никой акционер не може да упражнява правата, които произтичат от акциите му, докато не изпълни разпоредбата по предшествуващата алинея, било че дружеството продължава да сжествува, било че се прекрати, било че се превърне въ друго дружество.

Ако въ горния шестмесечен срок акциите не бъдат представени за записването им в дружествената акционерна книга, те се конфискуват в полза на държавата (чл. 102а от закона за гражданското производство).

§ 53. В срок по § 52 трябва да се изпълнят изискванията на този закон и относно състава на управителния и ревизорски съвети.

При неизпълнение на тази разпоредба се поставя съгласно чл. 191а, алинея втора.

§ 54. Освен при увеличение на основния капитал, за всички други случаи, в които заварените от този закон акционерни дружества трябва да извършват промени, за да се съобразят с изискванията му, не се събират мита, такси, бонуси и гербови сбори; не се представят и удостоверение по чл. 92 от закона за събиране на промените данъци, освен при ликвидация на дружеството. Това важи и за акциите, които биха се издали в замяна на старите акции за изменение на номиналната им сума (чл. 151).

Председателстващ д-р Петър Кюсеианов: Има думата г-н министърът на правосъдието.

Министър д-р Константин Партов: Г-да народни представители! Нашият търговски закон, в който е уредена и материята за акционерните дружества, е в сила от 1890 г. Под неговото действие в продължение на 45 години нашето акционерно дѣло е показало голям успех, съответстващ на нашия безспорен стопански растеж. Така, например, в края на 1940 г. у нас са работили 1426 акционерни дружества с основен капитал 5.058.000.000 л., който в своята по-голяма част е бил внесен, защото действително внесените капитал на тези дружества в края на тази година е бил 4.467.000.000 л. Обаче за да си съставим една по-точна представа за мощта на нашите акционерни дружества, към така показаните капиталови суми трябва да прибавим и образувателите в продължение на тези години резервни фондове, които размер в много случаи е по-голям, отколкото размер на самия основен капитал. Но тези резерви, поради своята скръпност, не фигурират в даваните статистически сведения за нашите акционерни дружества.

От всичко това може да се види, каква голяма част от свободните парични и имуществени средства на нашия народ са ангажирани в акционерните дружества.

Дейността на акционерните дружества се проявява в всички отрасли на нашия стопански живот. Така, в индустрията имаме 624 акционерни дружества, в кредита 41, в търговията 700, в транспорта 37 и в застрахователното дѣло 23. Това развитие на акционерните дружества показва, че сега действащият търговски закон у нас с всичките си разпоредби по начало е благоприятствувал развитието на нашето акционерно дѣло. Обаче веднага трябва да забележим, че някои от разпоредбите на този закон са били използвани, особено в ползата от войните на насам, за постигането на егзистенциални цели на отделни личности или групировки, а то в вреда, както на обществените интереси, така и на интересите на много частни лица, било акционери или кредитори на акционерните дружества.

Възможности за отклоняване дейността на някои акционерни дружества от нейния естествен път и за насочването им към такива отрицателни прояви, между другото, е дал и самият търговски закон, от една страна, с някои от своите разпоредби, а от друга, поради непълнотата на тези разпоредби. Тези недостатъци на търговския закон са били почувствувани отдавна от стопанските дейатели и от провинциите, които прилагали в много случаи този закон. Ето защо се наложи да се предприеме едно основно преработване на закона с оглед да се внесат съответни подобрения в съдържанието.

В мотивите към законопроекта е изтъкната нуждата от предлаганите нововъведения и едновременно е посочена основната линия, в която ще се движат тези изменения и допълнения на закона, които днес предлагаме на вашето просветено внимание, разглеждане и приемане. Тази линия е в съгласие с възприетата от правителството политика за по-жива намеса на българската държавна власт в частноправните отношения и в стопанския живот въобще. Днес всички признаваме, че отделната личност с всичките си способности и желания трябва да бъде поставена в пълно подчинение на държавното ръководство, което има за своя висша задача да определи не само формата, но и съдържанието на всички

прояви на нашия национален живот. Ползата от такава намеса не може да се отрече, и никое законодателство, по начало, не е чуждо на мисълта, че такава намеса въ много случаи е абсолютно необходима. Като прокарва тази идея в някои отношения, законопроекта, обаче, държи сметка за творческите възможности на частната инициатива. Ето защо намесата на законодателя, според проекта, ще се изрази по-скоро в създаването на по-строги изисквания при сключването и оформяването на някои правни сделки и в по-строгите правни последици или санкции в някои отделни случаи, като вписването на акции и тяхното прехвърляне в дружествената акционерна книга, в задължителното внасяне на единствено чувствителен минимум основен капитал, за да се учреди акционерното дружество, в засилване отговорността на подписващите на акции, в засилване отговорността на членовете на управителните и контролни съвети, както и в засилване контрола при водене на книгата на акционерите и при съставянето на равностойността.

Обаче в края трябва да подчертая, че ръководенето на отделните предприятия и на тяхната почти всеобща дейност си остава в ръцете на стопанските дейатели, като ще се чувства само око на полезния и незатрудняващ никого контрол на държавата.

Г-да народни представители! Първата промяна, която законопроекта внася или, по-право, само потвърждава, се състои в изменението на чл. 151, а въ връзка с това и внесените промени в членове 219 и 227 от закона.

Изискването да се внесе един минимален основен капитал от един или половина милиона лева за акционерните дружества и 500.000 л. за кооперативните дружества с акции важи и сега по силата на едно постановление на Министерския съвет от 19 април т. г. Това изискване не срещна от никъде открита опозиция. Нпротив, то намбри одобрението на компетентните сѣди. И наистина, това положение не може да бъде критикувано от никое гледище. Сега действащият закон не съдържа никакви разпоредби в това отношение и затова формално сега може да съществува едно акционерно дружество с основен капитал само 350 л., от които само 30% трябва да бъдат внесени, а това значи, че днес може да бъде регистрирано и да съществува правно едно акционерно дружество с внесен капитал 105 л. Това следва от разпоредбата на чл. 162, който изисква участие на 7 подписвачи на акции в учредителното общо събрание, т. е. на 7 души по една акция, от текста на чл. 151, според който номиналната сума на акцията може да бъде и 50 л., и на чл. 167, точка 4, който допуска да се впише в търговския регистър едно акционерно дружество, ако срещу номиналната стойност на всяка акция бъде внесена поне 30% от нейната стойност. Наистина, подобни смѣнни положения, ако и по начало възможни, не са една реалност, но нашият правен живот познава доста акционерни дружества с капитал само 5.000 л., а пък и статистическите данни сочат, че в края на 1940 г. в България е имало 57 акционерни дружества с основен капитал до 50.000 л. и други 296 дружества с основен капитал до 200.000 л. Такива капитали, очевидно, не представляват никаква гаранция нито за здравината на самото дружество, нито за възможността на кредиторите. Нека да заявим открито и ясно, че въ скръпността това са акционерни дружества, за които фирмата на които сключва сделки едно или няколко лица и зад тази фирма тези лица искат да избѣгнат личната и неограничена отговорност, която въ скръпност те би трябвало да носят като еднолични търговци или като неограничено отговорни съдружници въ събирателни или кооперативни дружества. Ограничената отговорност на акционерите обаче не е предвидена като средство, за да се прикрие дейността и отговорността на подобни лица. Ония, които искат да участват въ стопанския живот прѣко или активно без да отговарят за своите сделки съ всичките си имоти, което съставлява изключение от основното правно начало, трябва да представят на кредиторите си един достатъчен капитал. Този капитал трябва да представлява за кредиторите една сериозна гаранция, а това може да се постигне само ако цифрата на този капитал бъде достатъчно голяма. Такъв достатъчен капитал може да бъде за акционерните дружества капиталът милион и половина лева, а за кооперативните дружества с акции, въ които участвуват, по разпоредба на закон, и неограничено отговорни съдружници — 500.000 л., и то само акционерен капитал, без да се сѣта капиталът, който внасят кооперативните. Също така чуждестранните акционерни дружества, които откриват клонове въ страната, трябва

Съ огледъ на защитата правата на малцинствата, къмъ същия членъ азъ мисля въ комисията да предложа още една нова алинея съ следното съдържание: „Новитѣ акции трѣбва да бъдатъ предложени най-напредъ на акционеритѣ пропорционално на притежаванитѣ отъ тяхъ акции чрезъ обнародване на предложението най-малко единъ мѣсецъ преди приключването на подписката. Това не се отнася до акциитѣ, които се издаватъ срещу непарици

вноски. Това разпореждане, което ще обсъдим в комисията, ще бъде колкото полезно, толкова и справедливо. Съ него се цели да се запази съществуващото по-рано съотношение между акционерите в притежаването на акциите. Ще се даде възможност на всеки акционер да запише такава част от новите акции при увеличението на основния капитал, съкквато част той е участвувал в основния капитал още преди неговото увеличение. Следователно, без съгласието на самите стари акционери не може да се измени съществуващото по-рано съотношение между тях. Това предложение е прието и сега в съдебната практика и без изричен текст в закона, обаче в новите законодателства се предвижда изрично това право на предпочитане на старите акционери и ще бъде от полза да се предвиди изрично и в нашия закон.

За да не остане, обаче, илюзорно правото на предпочитане, което ще се даде в тази нова алинея на акционерите, би трябвало да се предвиди и един минимален срок от един месец преди приключването на подписката за предизвестяване на акционерите и за даване на същия възможност да се възползват от това право в тоя срок, защото в противен случай те биха могли да бъдат изненадани с внезапни решения на общото събрание при определяне на малки срокове за подписване на новите акции.

Относно намаляването на основния капитал, проектът предвижда несъмнени промени. В чл. 217, алинея последна, думите: „че има нужда от това намаление“ се заличават, понеже съ излишни. Съдът няма възможност да констатира, дали е налице или не нуждата от намаляване на основния капитал. От друга страна, интересите на кредиторите съ достатъчно защитени съ новото изречение, което се вмъква в същия текст и по силата на което вземанията на ония кредитори, които не съ съгласни съ намаляването на основния капитал, ще трябва да бъдат преди всичко напълно изплатени и обезпечени. Обезпечението, разбира се, трябва да бъде пълно. А никой друг, освен кредиторите на дружеството, не се за съга от намаляването на основния капитал.

Съ цел да се засили участието на националния капитал в акционерните дружества и да се ограничат вредните последици в някои отношения за нашето народно стопанство от безконтролното проникване на чуждия капитал в страната под формата на участие в местните акционерни дружества, съ § 34 от проекта се предвижда като причина за прекратяване на дружеството и случаят, когато повече от половината от дружествените акции попаднат в ръцете на чужди поданици. За да се избегнат, обаче, възможни стопански трудности в страната, поменатото правило би могло да се отнася само за онези дружества, които ще бъдат образувани в бъдеще, като заварените акционерни дружества, макар и съ капитал, който в по-голямата си част принадлежи на чужди поданици, остават и занапред да съществуват. За тази цел в комисията ще се обсъди въпросът за смекчаването на това положение поради изложената причина, като се добави една забележка към § 34 от проекта, а именно, че разпоредбата на тази точка няма да се отнася до заварените дружества.

Г-да народни представители! Действащият сега закон предоставя на самите дружества да решат образуването или не на резервни фондове. Той не съдържа разпоредения, които да задължават акционерните дружества да отделят част от печалбите си за събиране на резерви. Въпреки това, обаче, много от акционерните дружества у нас съ се показали достатъчно прозорливи, като не съ раздавали на акционерите всички разполагаеми печалби, а голяма част от тях съ оставяли в самото дружество под формата на явни и скрити резерви. Това, обаче, е зависело само от предвидливостта на управителните тела или на общите събрания. За да се затвърди положението на акционерните дружества изобщо и за да се предпазят те от крах при една или друга неблагоприятна година, налага се по законотелен ред да се постанови образуването на задължителен резервен фонд. Това е предвидено съ § 33 от проекта, като съ посочени и източниците, от които ще се набират средствата за този законен резервен фонд. Тамъ ще се внася преди всичко 10% от печалбите през текущата търговска година. Това е законно установеният процент, който не може да бъде намален, освен ако има уставни разпоредения, които да постановяват отделянето на по-голяма част от тези печалби за този фонд. Към същия фонд естествено ще се отнасят и всички разлики над номиналната сума,

които ще се получат при издаването на нови акции при увеличението на основния капитал, а също така към този фонд ще се отнасят и сумите, които биха се получили над номиналната сума срещу акциите, които дружеството ще издава срещу унищожените такива, т. е. кадо-нираните акции.

Отделянията за този фонд съ задължителни, докато той не е достигнал сумата на основния капитал, обаче тия отделиния могат да продължат и след това, ако уставът съдържа постановление в такъв смисъл. Но общото събрание не може в никой случай да реши да се отнасят част от печалбите към тоя фонд и след като той е достигнал сумата на основния капитал, ако не се раздадат на акционерите дивиденди поне до законния лихвен процент. Средствата на този фонд, именно на законния резервен фонд, не могат да бъдат използвани свободно от акционерното дружество. Те съ служат само за попълване на загубите на дружеството или на разликите, които произхождат от обезценяване на дружествените имущества. Така че този фонд не може в никой случай да бъде използван, например, за увеличение на основния капитал, нито за нови инвестиции или за подобрене в самото дружество. В това отношение нито уставът, нито общите събрания могат да постановят противното.

Във от този резервен фонд, уставът може да съдържа разпоредения за образуването и на други резервни фондове, обаче образуването на такива фондове е ограничено от § 33 на проекта, който съдържа едно ограничение в смисъл, че отделията за тези фондове не може да става докато не се предвиди за раздаване на акционерите дивиденди, равен най-малко на законния лихвен процент.

Тукъ трябва да добавя, че, според някои съди, това разпореждане, което иска да защити отделиния акционер от злоупотребите на мнозинството в акционерното дружество, би трябвало да бъде смекчено така, че да се помирят двата интереса — общественият и частният. Азъ мисля, че в комисията може да се разиска върху това предложено изменение на текста, въ смисъл, че отделията за тези фондове могат да предшествуват раздаването на дивиденди, но само при ясното убеждение на комисията, че тези фондове ще бъдат действително една необходимост за стопанския просперитет на нашето акционерно дѣло.

Г-да народни представители! Съществено нововъведение в проекта е и ограничаването на пълната анонимност в притежаването на акции на приносителя, и то като се въвежда и за тези акции системата на вписването в книгата на акционерите. Това нововъведение, както се пояснява в мотивите към законопроекта, е продиктувано в защита на важни държавни, обществени и национално-стопански интереси. Все пакъ, въвеждайки тази форма, правителството не намери за необходимо да отстрани изцяло безименната акция като форма за притежаване и упражняване на права в акционерното дружество, както това е сторено в страните, които преди насъ премахнаха изцяло анонимността в акционерния капитал и въведоха задължително само поименните акции в акционерните дружества. Напротивъ, отговаряйки на нуждата да се обяви ясно и открито притежаването на акционерен капитал, правителството, съзнавайки, от друга страна, ползата от събирането на значителни капитал за голямите стопански инициативи у нас и ролята, която действително в това отношение играят акциите на приносителя, запази все пакъ въ границите на най-голямата възможност характерните белези на тези акции досежно условията за тяхното придобиване и отчуждаване. Съ това и занапредъ се осигуряват възможно най-пълни удобства и свобода въ притежаването на акциите и въ упражняването на произтичащите от тях права.

Тукъ се налага да дамъ някои необходими обяснения за правната същност на проектираните нововъведения.

Преди всичко трябва да изтъкна, че въ проекта не се правят никакви съществени изменения относно поименните акции. За тези акции се запазват, както начинът на придобиването имъ, така също и условията за упражняване на правата от тях спрямо самото дружество. Запазва се задължителното представяне на поименната акция предъ дружеството въ случай на прехвърляне, като това представяне се свързва и съ новото задължение, което сега се предвижда въ алинея втора на чл. 180, да се вписва името на новия приобретател и върху самата акция на приносителя. По този начинъ се постига една действителна проверка на владението на акцията от страна на приобретателя, което безсъмнено представлява

и една по-голяма гаранция за истинността на вписаното прехвърляне на акцията в книгата на акционерите.

Запазва се също така и правилото, че спрямо дружеството акционерът е онзи, който е вписан в книгата за акционерите, което значи, че докато прехвърлянето не бъде вписано, то не създава никакви членски права за приобретателя. Въ връзка с това правило явява се излишна съществуващата сега алинея последна на чл. 180, тъй като отговорността на акционерите за доплащане на остатъка от неизплатената номинална сума на акцията остава да съществува.

Със проекта се извършва текстът на алинея трета на чл. 180, който в своята неясна редакция може да буди много съмнения. Въпросът е: доколко дружеството, когато се иска вписване на станалото прехвърляне на поименна акция, е задължено да проверява истинността на претендираното прехвърляне на акцията. Такова задължение на дружеството за въ въпрос не ще съществува, обаче, то не съществува и при текста на алинея трета на чл. 180 в досега действащия закон. Поради това този текст се явява излишен и следва да бъде премахнат. Очевидно е, че дружеството не следва да допусне вписването на едно прехвърляне, когато знае положително, че документът, който го установява, е подправен. Въ такъв случай то може да ангажира дори своята отговорност. То е длъжно също така да проследи връзката между отдаления отчуждителни сделки, за да провери формалната легитимация на претендиращия приобретател и да откаже вписването, когато, съгласно непрекъснатия ред на отчуждителни актове, притежителът не може да бъде притежател на акцията. Но, от друга страна, дружеството не е длъжно да проверява материалната истинност на отчуждителната сделка, която легитимира притежателя като собственик на акцията. Това положение се извежда от общите правила, важещи за всички ценни книжки изобщо, поради което не е необходимо да бъде то уредено изрично в закона.

Най-подир, покрай установеният от закона правила за прехвърляне и вписване на поименните акции, по общите правила, важещи в акционерното право, следва да се приеме, че колкото се отнася специално до тези акции, допустимо е да се установяват в устава на дружеството по-строги изисквания за тяхното прехвърляне, доколкото, разбира се, с тях не се изключва изобщо прехвърляемостта на поименните акции. Същото, обаче, не може да важи и за акциите на притежателя, които по своето естество не допускат никакво ограничаване в тяхното прехвърляне.

По отношение на акциите на притежателя, които в случая най-много ни интересуват, също така се запазват важещите досега правила за тяхното придобиване, като се постановява в алинея първа на чл. 180, че прехвърлянето на тези акции става чрез тяхното предаване. Следователно, занаяд, както бѣ и досега, предаването на акцията остава съществено условие на сделката и единствен способ за консолидиране собствеността върху тези акции.

Със цел да се добие известност в притежаването и движението на акционерния капитал, проектът предвижда да се въведе задължително вписване на акционерите, собственици на този вид акции. Предвиденото задължение за вписване се свързва с присъщият нему последици, от една страна, спрямо дружеството и, от друга — спрямо държавата. Трѣбва да се отбележи, обаче, че по отношение на третите лица и между страните режимът за притежаване и придобиване на този вид акции не е променен.

Преди всичко, придобиването на вещно право върху акцията по деривативен начин не е обусловено от вписаното притежаване на това право от страна на праводателя. Изобщо институтът на вписването не оказва никакво влияние за правните отношения между участващите в сделката по прехвърлянето на акцията, тъй като вписването не е никакво условие за прехвърляне собствеността на акцията. Между страните, а също така и за третите лица, по силата на постигнатото съгласие за отчуждението на акцията, съпроводено съ съответно предаване на документа, преминава не само собствеността върху акционерния документ, но и пълното право на участие в дружеството, т. е. самият дружествен дѣл, ако може така да се каже. Това положение, очевидно, гарантира напълно правната сигурност на сделката и отстранява всякаква възможност за конфликти, като изключва изобщо идеята за конкуренция между няколко приобретатели на базата на вписването в дружествената акционерна книга.

Тъй като със проекта се запазва прехвърлянето на собствеността върху акцията чрез простото предаване на документа и понеже, от друга страна, вписването в акционерната книга се обуславя само от представяне на акцията пред дружеството, което я е издало, то съвсем ясно е, че със въведения режим за вписване не ще се получат никакви особени затруднения в притежаване на акцията или нейното прехвърляне, за да може да се мисли, че със предложените измѣнения се посѣга върху същността на акцията на притежител или върху самото акционерно дружество, като особена форма на сдружаване и събиране на по-значителни капитали. Собствеността на акцията не е засегната нито в спокойното притежаване, нито в удобното ползване, нито в лесното продаване или залагане на акцията, поради което характерните белези на този вид акции и онова, което представлява съществена особеност на акционерното дружество въобще, по начало се запазват напълно.

И наистина, за да може да се придобие валидно собствеността върху акцията, достатъчно е приобретателят да си гарантира само нейното получаване. За него не е необходимо да издирва, дали отчуждителът е действителен собственик на акцията и особено дали той е вписан притежател в акционерната книга. Безспорно е, че при това положение акциите на притежателя ще могат свободно да циркулират на пазара и да бъдат предмет на борсови сделки по същите правила и при същите условия, както това бѣ и досега.

Измѣненията, които се предвиждат в проекта в връзка с вписването на акциите, засѣгат на първо място правоотношенията между акционерите, от една страна, и дружеството, от друга. За да може притежателът на акцията да упражнява акционерните си права спрямо дружеството, необходимо е той да се обяви като акционер и да бъде вписан в книгата за акционерите. Задължителното вписване и на този вид акции се свързва съ установеното в алинея втора на чл. 179 правило, според което спрямо дружеството акционерът е той, който е вписан в книгата за акционерите. Само по отношение на него дружеството може да прелявява свои права и само той може да бъде допустен от дружеството да упражнява свързаните с притежаването на акцията права — например, да участва в общото събрание, да обжалва решенията му, да получава дивидент и пр.

Текстът на алинея трета от чл. 179 е общ и не допуска никакви изключения, поради което следва да се приеме, че спрямо дружеството акционерът остава вписаният дори и тогава, когато той е отчуждил своята акция, без да има при това никакво значение, дали дружеството е добило сведения за това отчуждение. За да може да упражни своите права, новият приобретател е длъжен да се погрижи за вписване на самото прехвърляне и докато той не стори това, за дружеството остава да важи вписаният като акционер. Дружеството не може да счита за акционер онзи, който не е вписан в книгата, макар и въ същност да е собственик на акцията. Участието на такова лице в общото събрание на дружеството може да бъде причина въ известни случаи за унищожение на взетото решение.

От друга страна, трѣбва да се има предвид, че все пак вписването остава само едно условие за упражняване на придобитото право спрямо дружеството и то не надхвърля рамките на едно правило за легитимиране на акционера при упражняване на неговото акционерно право. Вписването само по себе си не създава никакви права. То не санира недостатъците на прехвърлителната сделка. Както се каза, правото върху акцията се придобива само въз основа на тази сделка и, ако тя е нищожна или унищожена, истинският собственик на акцията може да се позове на порока на сделката, за да иска унищожението ѝ и заличаването на едно вписване, почиващо на една нищожна правна основа. Обаче докато вписването не бъде заличено, за акционер се счита вписаното лице.

Накрая трѣбва да се отбележи, че установеният режим за вписването засѣга само прехвърлянето на правото на собственост върху акцията, но не и другите вещни права, които могат да бъдат учредени върху нея. Така шото правото на залог или плодopolзване не подлежи на вписване в дружествената акционерна книга и тяхното учредяване се подчинява и занаяд на действащите сега правила, и то не само между страните, но също така и спрямо всички трети лица, въ това число и държавата.

Съ същата разпоредба на алинея втора от чл. 179 установява режимът за вписване на акциите придобива своето правно значение и по отношение на държавата. Азъ мисля, обаче, че ще бъде по-правилно и по-целесъобразно, ако последиците от вписването на акциите спрямо държавата се уредят с отделна нова алинея трета към чл. 179 съ следното съдържание: „На държавата не може да се противопостави право на собственост върху акцията, ако то не е вписано.“

Различното третиране на дружеството и държавата по отношение на вписването като чели се налага. То се обуславя от различното правно отношение на дружеството и държавата спрямо акционера и от различието на интересите, които законът желае да защити и въ двата случая: докато въ първия случай се цели да бъде защитена правната сигурност за участие въ дружеството и да се гарантира стабилност въ живота на същото, въ втория случай се има предвид да се даде пълна възможност да се разкрият по отношение на държавата истинските притежатели на акционерния капитал въ дружеството.

При тази редакция, новата алинея трета към чл. 179 ще изиграе една двойка функция. Отъ една страна, чрез нея се дава възможност на държавата да узие и следи движението на акционерния капитал и съобразно съ това да нагажда и провежда ефикасно своите национално-стопански мероприятия, и, отъ друга страна, тази наредба ще служи като единъ стимул, който ще мотивира акционера към изпълнение на установеното задължение за вписване на станалите промени въ собствеността на акциите.

Така установеното правило въ тази алинея ще се различава значително отъ онова, което важи за правоотношенията между дружествата и акционера въ връзка съ вписването. На първо място и тукъ ще важи правилото, че спрямо държавата собственикът на акцията е онзи, който е вписанъ въ книгата за акционерите, който знае, че правото на собственост върху акцията не може да се противопостави на държавата, ако то не е вписано.

Но, отъ друга страна, държавата не може да бъде лишена отъ възможността да провери собствеността върху акцията и да третира за собственикът на същата и неписания притежателъ на акцията. По този начинъ вписването въ акционерната книга винаги ще ползува държавата, но то не може да ѝ вреди. Така ще се отстрани опасността, която е създадена за държавата отъ сключването на измамливи сделки въ вреда на нейните интереси, било съ антидиптиране на акта за отчуждаването, било чрез инсцениране на едно фиктивно отчуждение, било най-сетне чрез прикриване на извършеното отчуждаване на тѣзи акции.

Трѣбва да се отбележи, че, преследвайки изложените цели, законопроектътъ не поставя държавата въ никакво по-благоприятно положение въ отношенията ѝ към третите лица въ случаите, когато тя сама придобие чрезъ някаква сделка правото на собственост върху акцията въобще. Така, въ случай че държавата придобие някакво право върху тази акция, конфликтътъ, които биха могли да бъдатъ породени съ трети лица въ връзка съ това, ще се уреждатъ по правилата на общото право, респективно чл. 323 отъ закона за собствеността, имуществата и сервитутите и чл. 314 отъ търговския законъ. Не по-различно е положението на държавата и касателно осъществяването на нейните права на вземане спрямо акционера. Запоръ върху акциите не може да бъде наложенъ иначе, освенъ при условията на чл. 756 отъ закона за гражданското съдопроизводство, т. е. чрезъ изземване на самия документъ. Въ това отношение предвиденото вписване на собствеността върху акцията въ акционерната книга не пзмѣня съ нищо положението, тъй като това вписване по указания редъ до днесъ не влияеше върху начина на налагане запоръ върху поименните акции.

Колкото се касае до придобиването на акцията чрезъ конфискация отъ страна на държавата, тъй като въ случая се касае до единъ публичноправенъ актъ, свързанъ винаги съ дейността или качествата на определено лице, то тя ще може да засегне придобитите отъ трети лица права само тогава, когато въ момента на постановяването на конфискацията акцията се намира записана на името на това лице, отъ което се конфискува. Ето защо вредната последица за третите лица може да настъпи само въ случай, че новиятъ приобретателъ не вземе грижата да впише своевременно станалото прехвърляне въ акционерната книга и по този начинъ да заличи името на своя праводателъ.

Съ огледъ на измѣненята на § § 13 и 14, за да се отстранятъ действията, които целятъ да прикриятъ истин-

ския собственикът на акцията, § 48 отъ проекта предвижда новъ престъпенъ съставъ. Очевидно санкцията на този престъпенъ съставъ нѣма да засегне съ нищо обикновенния пълномощникъ или борсовия посредникъ, чиято дейностъ е само полезна. Съ исканата санкция се визира изключително дейността на скрити пълномощници или подставени лица, чиято дейностъ е безусловно вредна и цели да прикрие истинския носителъ на акцията.

Г-да народни представители! По отношение техниката за вписване, възприетъ е въ законопроекта най-опростения начинъ за това, като се е държало сметка да се дадатъ възможно най-пълни гаранции за вписването само на действителните акционери.

За акциите на приносителя важи правилото, че тѣ се записватъ следъ представянето имъ отъ приобретателя. Фактътъ на владението на акциите легитимира достатъчно и напълно собствеността на владѣеца, за да бъде вписанъ като акционеръ въ книгата на акционерите. Условието за предявяването на акциите само по себе си не е обременително, тъй както се мисли, но независимо отъ това на практика това изискване би могло да бъде опростено още повече, като се има предвидъ, че тукъ не се касае до връчване или предявяване на тѣзи акции само предъ дружеството, а се касае до едно установяване на фактическото владение на този документъ. И като така дружеството би могло да установи представянето на акцията да може да се извършва не само въ канцеларията на същото, но и въ новия клонъ, или въ нѣкое банково или друго учреждение, което може да даде достатъчно гаранции за автентичността на удостоверяващия фактъ на владение.

За поименните акции, освенъ представянето на акцията, се изисква и представяне акта на прехвърлянето. Само по себе-си се разбира, че когато купената акция е прехвърлена чрезъ джиро, било пълно или бланково, то самото джиро представлява акта на прехвърлянето и заради това не е необходимо да се изисква някакъвъ другъ прехвърлителенъ актъ, както погрѣшно би могло да се разбере отъ нѣкои.

По начало вписването ще се извършва по искане на притежателя, респективно на приобретателя, на акцията, който естествено има и най-големия практически интересъ отъ това. Обаче не се отрича, че въ известни случаи и отчуждителятъ на акцията може да има прѣкъ интересъ да бъде заличенъ вече отъ книгата на акционерите, като притежателъ на акцията. Отчуждителятъ на акцията може да постигне това, безъ да е необходимо да се прибѣгва до специално законодателно нормиране и на този случай. Той би могълъ да иска, напримеръ, предаването на отчуждените акции да се извършва въ самата канцелария на дружеството; може да уговори също така акциите да бъдатъ оставени на разположение на купувача въ дружеството, откъдето ще трѣбва да се получатъ, и по този начинъ да се удостовери новото владение върху акциите. Би следвало, обаче, да се има предвидъ обикновенниятъ случай въ живота, а при него онзи, който придобива акция, самъ ще побърза да поиска вписването имъ, защото, както се изложи по-горе, това вписване е свързано съ важни последици за неговите права и преди всичко за упражняване на произтичащите отъ акциите права спрямо дружеството.

За да може, обаче, проверката на акционерите да става лесно, удобно и да дава достовѣрни резултати, налага се записването на акциите да се извършва отъ всички дружества по еднообразенъ начинъ, а това може да бъде постигнато, като се установи единъ образецъ за формата и съдържанието на книгата за акционерите. Това изискване се заговоря отъ законопроекта, като се предвижда, щото образецътъ за книгата на акционерите да се даде отъ управлението на Българската народна банка.

Системата, по наше мнение, е толкова опростена и подлегашитъ на вписване данни съ толкова ограничени, щото самото водене на книгата нѣма да представлява никаква трудност, както се мисли отъ мнозина. Естествено, ще трѣбва да бъдатъ положени малко повече усилия, докато се опишатъ издадените вече акции и се нанесатъ имената на сегашните имъ притежатели. Но веднажъ заведена книгата, по нататъшното нейно поддържане не ще представлява никаква трудност. Касае въ същностъ да се впишатъ имената на новите приобретатели срещу номерата на прехвърлените акции, а известно е, че у насъ промените не съ толкова чести и така многобройни, за да се смѣта, че трѣбва да бъде ангажиранъ някакъвъ специаленъ персоналъ за воденето на тази книга.

Най-после, трябва да се отбележи, че проектът не предвижда никаква особена наредба за разрешаване на спорове, които биха могли да бъдат породени от евентуален отказ на дружеството да извърши поисканото от заинтересуваното лице вписване в книгата на акционерите. Този случай, обаче, не се нуждае от отделно законодателно нормиране, тъй като правилата на общото право дават достатъчно правни средства за това. Заинтересуваните, например, би могли да поиска разрешение на въпроса и по реда в чл. 162, буква „а“, точка 5, от закона за гражданското производство.

Г-да народни представители! Ще трябва да кажа няколко думи и за защита правата на малцинствата от членовете на акционерните дружества. Нуждата от такава защита е почувствувана отдавна, защото не см рѣдки случаи, при които мнозинството от акционерите запазва за себе си, под разни форми, всички ползи от дружествената дейност, а на малцинствата се отказват дивиденди, дори и когато печалбите на дружеството стъват големи. За да се поправи въ границите на възможното това положение, въ проекта см предвидени рѣди промѣни.

Първо. Съ измѣнението на чл. 182 се дава право на акционерите, представляващи една десета от основния капитал — а не една пета, както бѣ досега — да поискат да провѣрят операциите на дружеството. Акционерите нѣмат достѣп до дружествените търговски книги, и поради това управителният съвет може да ги държи въ неведение относно дейността на дружеството. От друга страна, пред общото събрание на акционерите не винаги се изнася всичко, което засѣга дружеството. Поради всичко това явява се оправдано да се даде право на едно малцинство да провѣри работата на дружеството. Нѣкои се обявяват противъ това, като изтъкват, че не било въ интереса на дружеството да се изнася публично неговата дейтелност. Наистина има тайни, които трябва да се запазят, обаче тѣ по-скоро се отнасят до намѣрената на управителния съвет или до бъдещата дейност на управителния съвет. Онова, обаче, което се е отразило въ сключени сделки, то не може да бѣде вече тайна и, безъ чл. 182 на закона. Впрочемъ, законопроектът намалява броя на акционерите, които носители могат да упражнятъ това право.

Второ. Аналогична промѣна се внася и въ чл. 185, като се дава възможност на едно малцинство, което представлява една десета от основния капитал, да иска свикването на общо събрание, когато намѣри това за необходимо.

Трето. Въ защита на малцинствата е предвидено въ § 27 правото на акционерите, които представляват една трета от основния капитал, да посочат лице за състав на провѣрителния съвет. Тукъ би могло да се обсъди въ комисията направеното предложение от нѣкои компетентни срѣди, щото тѣзи лица да се избиратъ измежду лицата, опредѣлени предварително въ една листа, която ще бѣде съставена от Българската народна банка или от Търговско-индустриалната камара.

Четвърто. Интереситъ на малцинствата ще бѣдат защитени и съ предложението нова алинея къмъ чл. 170 отъ закона, за който стана дума вече, и споредъ който акционерите, които ще се издаватъ при увеличение на основния капитал, ще трябва да бѣдат предложени предварително на старите акционери.

Пето. Най-чувствително ще бѣде застъпена защитата на малцинствата съ разпоредбата на § 33, алинея последна, отъ проекта. По силата на тази алинея, на акционерите не ще може да бѣде отказано раздаването на дивиденди, следъ като се отѣлятъ суми за законния резервенъ фондъ. Така че мнозинството съ едно решение на общото събрание не ще може да разполага свободно съ печалбите на дружеството за едни или други цели, а ще трябва да ги разпредѣли по указания вече редъ.

Шесто. Правото на дивидентъ за акционера е защитено и съ разпоредбата на чл. 191, буква „б“, алинея втора, споредъ която никакви тантиеми или извънредни възнаграждения, освенъ редовната заплата по устава или по договора, не може да се плащат на членовете на управителния съветъ, преди да се отѣлятъ суми за дивиденди. Освенъ това предоставя се на смда да намалява явно прѣкомѣрните заплати на членовете на управителния съветъ, съгласно чл. 191, буква „б“, алинея първа.

Нѣкои смѣтатъ, че следва да бѣде намаленъ минималниятъ размѣръ на предвидения въ проекта задължителенъ дивидентъ, като препорѣчватъ размѣрътъ на сѣция

да се опредѣля отъ сконтония процентъ на Българската народна банка, а не споредъ законния лихвенъ процентъ, както се предвижда въ проекта. Ако се приеме дадената въ проекта редакция на последната алинея на чл. 207, буква „а“, че сумитъ за раздаване дивиденди ще трябва да се предвидятъ непосредствено следъ отѣлянията на сумитъ за законния резервенъ фондъ, т. е. преди да се отѣлятъ суми за други резервни фондове, предвидени въ устава, такова ограничение би могло да се обсъди въ комисията, защото все пакъ ще има известно значение. Обаче, ако комисията приеме предложението на нѣкои уважавани отъ насъ правници и стопански деятели, а именно, че къмъ чл. 207, буква „а“, въ редакцията да се допусне, че може да смѣстуватъ, освенъ законниятъ резервенъ фондъ, и други резервни фондове, ако, обаче, см предвидени въ устава, то тогава, естествено, размѣрътъ на редовния дивидентъ нѣма да играе такава роля, тъй като всички нужди на предприятието ще бѣдатъ достатъчно задоволени.

Съ проекта се предвижда измѣнение и въ текста на чл. 188 отъ закона относно мнозинството, съ което трябва да се взематъ решенията на общото събрание за измѣнение на устава, за предсрочно прекратяване на дружеството и за свикването му съ друго подобно дружество. Сегашниятъ текстъ на закона възбуди основателно оживени спорове у насъ и съ несполучливата редакция на неговата последна алинея на практика доведе до неограничени и въ нѣкои отношения нежелателни резултати. Нуждата отъ подобрението на този текстъ е повече отъ належаща.

Съ проекта е дадено разрешение на този въпросъ, като се предвижда, че за решението трябва да гласуватъ акционери, представляващи повече отъ половината отъ основния капитал. Обаче отъ нѣкои смѣди се изказа мнение, което ще бѣде обсъдено въ комисията, щото този необходимъ процентъ да бѣде три четвърти отъ представения въ общото събрание капиталъ, като този процентъ да не може да бѣде по-малкъ отъ две пети отъ основния капиталъ. Предвидените две пети отъ основния капиталъ въ такъвъ случай отговарятъ на 40% отъ основния капиталъ. Като се има предвидъ, че по досегашния текстъ на чл. 188 абсолютната минимална величина за вземане на решение, както при първото, така и при второто събрание, бѣ 37.5% отъ основния капиталъ, ясно е, че, ако се приеме това увеличение на тази величина, то ще бѣде незначително и, естествено, нѣма да даде никакво отражение върху възможността да се взематъ решения за тѣзи важни и наложителни промѣни въ живота на дружеството.

Най-подиръ трябва да се каже, че съ предлаганата редакция се запазва и дадената досѣ защита на малцинствата, тъй като тѣзи важни решения на дружеството не могатъ въ никой случай да бѣдатъ взети, ако се противопостави едно малцинство, което ще притежава повече отъ 25% отъ дружествения капиталъ.

Съ законопроекта се внася известно измѣнение и въ режима за униожаване решенията на общите събрания. Тѣзи измѣнения се състоятъ въ ограничаването на легитимационните предпоставки, при които може да се иска отгѣна на едно порочно дружествено решение. Споредъ предлаганите измѣнения на легитимационните предпоставки, отгѣната не може да се иска отъ този акционеръ, който е гласувалъ въ общото събрание за оспореното решение, както и отъ този, който се е въздържалъ да гласува за това решение. Напротивъ, отгѣната може да се иска отъ този, който е гласувалъ противъ решението, и отъ този, който не е присѣствувалъ въ общото събрание.

Законопроектътъ съзнателно не възприе системата въ закона за юридическите лица, споредъ който легитимиратъ за оспори решението е този, който, като е участвувалъ въ събраниято, не е гласувалъ за решението, и този, който не е присѣствувалъ на събраниято, но само тогава, когато събраниято не е било свикано редовно или пъкъ се е произнесло по въпросъ, който не е фигуриралъ въ обявления дневенъ редъ. Законопроектътъ не следва тази система, защото смѣта, че, отъ една страна, е нужно да се насърчатъ участващите акционери въ общите събрания къмъ по-голяма активностъ спрямо поставените въпроси за решаване, като ги държи подъ угрозата, че оми, който се въздържи отъ гласуване, той ще бѣде лишенъ отъ правото да обжалва взетото решение.

Отъ друга страна, не може да се предполага винаги, че неприсѣствувалиятъ на събраниято акционеръ не се интересува отъ дружественния животъ, а щомъ не се интересува, нѣма защо да му даваме правото да обжалва взетото решение. Неучастието въ общото събрание въ много

случаи може да се дължи на оправдани причини, които легитимно са възпрепятствували акционерите да присъствуват на събранията. От друга страна пък има акционери, които може би добросъвестно вярват, че общото събрание ще вземе законосъобразни или уставсъобразни решения, и като така не отиват да присъствуват. Във такъв случай не би трябвало тази тяхна добросъвестност да бъде така лошо възнаградена, като им се отнеме правото да подават жалби против взетите решения във това общо събрание.

Второто важно изменение на чл. 181 се състои в премахване на изискването за такса от 100 л. при подаване на така наречената жалба срещу решението на общото събрание. Премахването на тази последна алинея от чл. 181 на закона се вдъхновява от желанието да се отстрани едно от важните основания, поради които външния правен живот погрешно се схващаше искането за отмяна на дружествено решение като някаква особена контестация, въз основа на която се започва някакво особено частно производство. Със премахването на изискването за специална такса се подчертава, че тези искания за отмяна на решение на общото събрание са същински иски за унищожаване на дружествени решения, т. е. те трябва да се предявяват не с жалби, а с иски за молаба, по която се събира не такса, а съдебно мито, както за всички видове иски за молаби.

Проектът предвижда засилване българското влияние в ръководството на акционерните дружества, като изисква, щото повече от половината от състава на управителния и провѣрителния съвети да се състои от български, български поданици и живущи в България лица (§ 22 и 30).

От друга страна, определят се по-точно правата на управителния и провѣрителния съвети, като се засилва отговорността на лицата, които влизат в тези съвети. Нагледно да ръководят дружествения дѣла, членовете на управителния съвет са длъжни при своята дейност да полагат грижата на добър търговец. Ако нарушат тази си длъжност, те отговарят солидарно и лично за вреди и загуби. Това заключение се извлича от общите правни принципи. Със новата алинея трета на чл. 196 се предвижда вече изрично тая отговорност за случаите, когато е последвала ликвидация или несъстоятелност на дружеството. Тая отговорност е лична и солидарна.

Все съглед отговорността на управителния съвет за да се ускори ликвидацията на споровете в връзка с нея, създава се нова алинея четвърта на чл. 196 (§ 25). Днес нашият закон не познава краткосрочната давност на иски за обезщетение срещу членовете на управителния съвет. Проектът предвижда един срок от 5 години за просрочване на всички тези иски. Този срок е достатъчен. Желанието е, щото външния интерес както на членовете на управителния съвет, така също и на увредените лица, въ едно сравнително кратко време да се тури край на многобройните и разнообразни спорове, които биха изникнали в връзка с дейността на управителния съвет.

Проектът засилва и наказателните санкции спрямо членовете на управителния съвет. Предвидената в чл. 234 (§ 44) глоба 20.000 л. се увеличава на 200.000 л. и в чл. 236 (§ 46) глобата 5.000 л. — на 50.000 л. Създават се нови престъпни състави, тези по чл. 234, точки 9, 10 и 11 а в чл. 236, алинея нова, се предвижда наказание и за деянията, които са извършени по непредпазливост. Трябва да се разбере, че който ръководи едно предприятие, той трябва да бъде по-внимателен въ своите действия.

Алинея пета на чл. 196 (§ 25) предвижда правила за освобождаване управителния съвет от отговорност спрямо дружеството. Според новия текст, освобождаването на управителния съвет от отговорност от страна на общото събрание обхваща само ония действия, които са били упоменати изрично в доклада до общото събрание, или са били обсъждани въ същото. И днес въ дружествения живот е прието, щото всяка година общото събрание, след изслушване доклада на провѣрителния съвет, да се произнася върху дейността на управителния съвет по освобождаването му от отговорност за изтеклото време. Освобождаването представлява отказ от страна на дружеството да търси обезщетение. Обаче този отказ обхваща само онези иски, които произтичат от известни на общото събрание правопроизводящи факти. Освобождаването не засяга отговорността относно онези дѣла, които не са били известни на общото събрание. Едно законодателно уредване на всички тези въпроси, както това, което се предлага с § 25 от проекта, несъмнено има своите добри преимущества.

В връзка с дейността на управителния съвет, § 23 от проекта прави едно нововъведение, съ което се туря край на споровете, които от дълго време създават излизни процеси въ съдилищата. Въпросът е, кой трябва да ръководи дружествения дѣла, когато мандатът на управителния съвет е изтекъл, без да е избран нов управителен съвет, или, ако такъв е избран, изборът на същия е съдебно оспорен. Върховният касационен съд приема, че въ случая на изтекъл мандат старият управителен съвет продължава валидно да управлява и да представлява дружеството, докато не се конструира нов управителен съвет, който да поеме дѣлата на дружеството. Другото схващане е, че след изтичането на срока, за който са избрани членовете на управителния съвет, това им качество пада, без оглед на обстоятелството, дали има или не избран нов управителен съвет. Съ чл. 191а (§ 23) най-сетне тези спорни положения се отстраняват и се дава разрешение. Очевидно това е единственото разумно разрешение на въпроса. Дава се право на съда, въ чиято дейност никой не може да се усъмни, за всеки конкретен случай, според обстоятелствата на дѣлото, съглед запазване интересите на дружеството, той да се намеси и да определи временно управляващи дружеството лица. Тези правила, които се изложиха за управителния съвет, имат съответно приложение и за провѣрителния съвет (§ 27).

По системата на нашето акционерно право, функциите на провѣрителния съвет са надзорни. Констатира се на практика, обаче, че въ този вид, въ който днес съществуват провѣрителните съвети, същите не изпълняват правилно и въ всичката широка своята надзорна дейност, въ резултат на което често пъти дружествата завършват злостолучно. Една от причините за това е, че провѣрителният съвет не извършва предвидения въ чл. 202 провѣрки. § 28 от проекта цели да активизира дейността на провѣрителните съвети. Прибавката към алинея първа на чл. 202 задължава провѣрителния съвет обязательно да извършва тия провѣрки поне веднажъ при всяко календарно тримесечие и да съставя протоколи за това, като преписи от тия протоколи изпраща на съда.

От друга страна, изменението на алинея втора от чл. 202 предвижда, щото след провѣрката на годишната равностойност и сметката „Печалби и загуби“ въ доклада си до общото събрание, провѣрителният съвет да вземе ясно становище относно дейността на управителния съвет, като изложи, дали тези сметки са съставени съгласно съ законните и уставни разпоредения.

На трето място, вън от надзора върху извършената вече дейност (чл. 202), проектът предвижда задължението на управителния съвет да иска предварително, въ известни случаи, съгласието на провѣрителния съвет (§ 29). Това съгласие е необходимо за сключване на сделки на дружеството съ членове на управителния съвет, както и за действия, за които уставът предвижда това. По този начин провѣрителният съвет ще може чрез предварителен надзор да предотврати известни действия, извършването на които би причинило вреда на дружеството.

И най-после, неизпълнението на задълженията — не-своевременно представяне на докладите по чл. 202, както и проявена небрежност и лекомислие към тия задължения от страна на членовете на провѣрителния съвет — се възвежда въ наказуемо деяние (§ 46 и 47).

Законопроектът внася известни подобрения и въ областта на балансовото право, като цели да оеднакви, от една страна, външната форма на съставяните от дружествата равностойности, а от друга страна, да уреди тяхното съставяне съ подробни правила. За тази цел с § 32 се постановява, че Българската народна банка ще състави образец за равностойността, както и ще издаде правилата, които трябва да бъдат спазвани при нейното съставяне. Тези правила, естествено, ще бъдат съобразени съ целите, които законопроектът си поставя при защита правата на малцинствата и при обезпечаване почтеност и добросъвестност въ дружествения живот. Следователно, първата задача на тези правила ще бъде да се уреди определянето на стойността на различните имуществени обекти, от които се състои дружественото имущество, за да се осуети по този начин, чрез надценяване или подценяване на тези обекти, било разпийването на дружественото имущество; било злоупотребяването на малцинството чрез заобикаляне на изискването за раздаване на дивиденди по пътя на образуване скрити резерви.

Законопроектът нарочно предоставя на Българската народна банка подробно уреждане на балансовите правила, защото при сегашните условия е нужна една по-голяма гъвкавост, една по-лека възможност за приспособяване.

собиране на тѣзи правила къмъ промѣнящитѣ се стопански и финансови условия. На тѣзи промѣни и тѣхното уреждане по-добре ще се отговори съ единъ правилникъ, отколкото съ законъ, тъй като той не може тъй често да се измѣня.

За да може да се контролира навлизането на чуждия капиталъ въ страната, установява се концесионната система при учредяване на клонове отъ чуждестранни дружества у насъ. Споредъ § 40 отъ законопроекта, министърътъ на търговията, промишлеността и труда дава разрешение за установяване на клоъ отъ чуждестранно дружество. По този начинъ законопроектътъ дава гаранции, че въ страната ще бъдатъ допустени само такива чуждестранни дружества, чиито инициативи ще спомогнатъ за нейното ползотворно стопанско развитие, като се пресѣче възможността на спекулативния капиталъ да търси лесни печалби въ вреда на общото стопанско развитие на нашата страна.

§ 50 отъ проекта предвижда възможността, щото акционерни дружества съ капиталъ по-малкъ отъ 1.500.000 л., ако не увеличатъ съответно този капиталъ, съгласно измѣнението на чл. 151, да бъдатъ превърнати въ командитни дружества съ акции или дружества съ ограничена отговорност.

За преобразуване на акционернитѣ дружества въ дружества съ ограничена отговорностъ съществуватъ особени норми въ закона за дружествата съ ограничена отговорностъ. Липсватъ, обаче, съответни правила за превръщането на акционернитѣ дружества въ командитни дружества съ акции. § 39 отъ проекта запълва тази празнина. Той предвижда улеснение за едно такова преобразуване, безъ да става прекъсване дейността на предприятието. Тѣзи правила ще важатъ като една постоянна норма и за случитѣ, когато други обстоятелства наложатъ едно такова преобразуване.

Съ § 52 отъ проекта е даденъ 6-месеченъ срокъ, за да се представятъ въ дружеството всички издадени преди влизането на закона въ сила акции, за да се впишатъ въ дружествената акционерна книга. Споредъ мнението, обаче, на нѣкои стопански дейтели или правници, този срокъ билъ късъ, поради което въ комисията ще следва да се обсъди това искане, дали е необходимо да се удължи този 6-месеченъ срокъ до една година, напримеръ.

Завършвайки, г-да народни представители, азъ трѣбва да ви съобща, че това сѫ по-важнитѣ въпроси, които законопроектътъ цели да разреши. Има и други нѣкои измѣнения и допълнения на дѣга действащия законъ, но съ тѣхъ се правятъ само такива редакционни поправки, които трѣбваше наложително да се внесатъ за отстраняване на нѣкои съмнения и за избѣгване на нѣкои противорѣчия. Тия поправки — по-скоро редакционни, както казахъ — не се нуждаятъ отъ особени обяснения.

Г-да народни представители! Акционернитѣ дружества оползотворяватъ срѣдства, които тѣ събиратъ отъ широката публика по пътя на откритата подписка. Въ таквъ смисълъ тия срѣдства трѣбва да се смѣтатъ смѣло и основателно като обществени. Но следъ като акционерното дружество се образува, тия срѣдства се изземватъ отъ разпореждането на тѣхнитѣ вносителни и се поставятъ подъ управлението на особени органи, избрани отъ общото събрание на акционеритѣ. Това корпоративно устройство на акционерното дружество, безспорно, го сочи като общественъ институтъ. Има случаи, разбира се, при които акциитѣ на нѣкои акционерни дружества сѫ събрани въ рѣцетъ на много ограничено число лица — често пѣти само нѣколцина — и акциитѣ не излизатъ отъ тѣхнитѣ рѣце. Но въ тия случаи, въ сжщностъ, би трѣбвало да имаме друго дружествено-правно образуване, а именно дружество на личности, а не акционерно дружество, при което личността на членоветѣ на дружеството нѣма никакво правно значение. Трѣбва да подчертаемъ за тия случаи, че не тия дружества представляватъ чистия типъ на акционернитѣ дружества, и не сѫ огледъ на интереситѣ на лицата, които сѫ тѣхни членове, би трѣбвало да се уреди цѣлния институтъ.

Обществениятъ характеръ въ строежа на акционернитѣ дружества трѣбва да наложи своя отпечатъкъ и върху тѣхната дейностъ. Тукъ обществото не може да предостави всичко на отдѣлната личностъ или на случайно образуванитѣ мнозинства за единъ или други цели. Срѣдствата, които се събиратъ въ акционернитѣ дружества, като обществени, трѣбва да бъдатъ освободени отъ чисто егоистичнитѣ влияния на отдѣлни лица или случайно образувани мнозинства, които досега често сѫ ги подчинявали и които сѫ оставали неизвестни за обществото.

Цѣльта на законопроекта е да внесе, преди всичко, стабилностъ въ акционерното дѣло и да установи въ него повече обществени моменти. Той иска да направи отъ акционернитѣ дружества инструменти за общоползотворно стопанско творчество, като ги насочи въ пътя на стопански постижения, които излизатъ извънъ кръга на възможноститѣ на отдѣлната личностъ.

Ако одобрявате тѣзи цели и ако намирате, че законопроектътъ ще способствува за тѣхното постигане, азъ вѣмъ, г-да народни представители, да приемерте и гласувате този законопроектъ. (Продължителни ржкоплѣскания)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Г-да народни представители! Преди да дамъ думата на първия отъ записалитѣ се оратори, ще ви направя следното съобщение.

Отъ Министерството на финанситѣ сѫ постѣпили следнитѣ законопроекти: законопроектъ за признаване право на пенсия за изслужено време или за инвалидностъ на лицата отъ български произходъ въ освободенитѣ презъ 1941 г. земи; законопроектъ за временно увеличение на пенситѣ и законопроектъ за даване еднократна помощъ на пенсионеритѣ.

И третъ законопроектъ ще бъдатъ раздадени на г-да народнитѣ представители и поставени на дневенъ редъ. Давамъ 5 минути почивка.

(Следъ почивката)

Председателствуващъ д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: (Звъни) Засѣданието продължава. Има думата народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Петъръ Шишковъ.

Д-ръ Петъръ Шишковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Ако търговскиятъ законъ е единъ отъ крайжгълнитѣ камъни, върху който работи и се гради съдебната властъ у насъ, безспорно е, че въ центъра на самия търговски законъ пѣкъ стоятъ акционернитѣ дружества. Материята по акционерното право е една отъ най-сжщественитѣ и най-важнитѣ и заради това именно интересътъ въ настоящия моментъ къмъ този законопроектъ е много голѣмъ.

Още щомъ се заговори, обаче, за акционерно дружество, г-да народни представители, първото и сжщественото въпрѣс, което идва на ума на всѣки, е възможността, акцията или, тъй да се каже, най-важниятъ елементъ въ акционерното дружество, да може да се прехвърля лесно. Въ сжщностъ акционерно дружество е онова, въ което акциитѣ или правата на акционеритѣ могатъ да бъдатъ прехвърляни много лесно. Отъ тамъ идва, на първо мѣсто, и въпросътъ за анонимността на акционерното дружество. Анонимността на акционерното дружество бѣше и е толкова важна, че тя се счита като сжщественъ, неизбѣженъ реквизитъ въ състава на понятието акционерно дружество. Заради това, г-да народни представители, всички търговски права въ днешнитѣ модерни държави — въ грамадното си мнозинство — запазили анонимния характеръ на акцията. Дори въ Германия, където личността, както знаете, е пожертвувана за общото благо, където контрастътъ между отдѣлния индивидъ и колективитетъ е решенъ въ полза на колективитетъ, всички опити да се направятъ акциитѣ анонимни пропаднаха. При това германскиятъ законодатель е работилъ най-основно въ това отношение. Вие знаете много добре, че отъ 1937 г. насамъ въ Германия се създаде специално акционерно право, като материята за акционернитѣ дружества и материята за командитнитѣ дружества съ акции се отдѣли въ особенъ законъ.

Ето защо въпросътъ за анонимния характеръ на акциитѣ стои на централно мѣсто въ цѣлата материя по акционерното право.

Г-да народни представители! Вѣрно е, че нѣкои държави днесъ въведоха вече тѣй нареченитѣ поименни акции и премахнаха анонимността. Тѣзи държави сѫ две: Италия и Румъния. Но тамъ условията сѫ съвършено други. Вие знаете, че въ Италия акционернитѣ дружества стоеха въ последно време предъ финансовъ и стопански крахъ. Сжщо така вие знаете много добре, че въ Италия държавата се намѣси най-енергично да заздравя акционернитѣ дружества. И тя сполучи да ги заздравя и постави на солидна основа. Това накара, безспорно, всички търговци да търсятъ акционернитѣ дружества, за да пласиратъ своитѣ срѣдства тамъ. И тѣ намѣриха именно въ подкрепенитѣ и засилени отъ държавата дружества добро мѣсто за рентиране на своитѣ срѣдства. Отъ това, обаче, пострадаха италианскитѣ военни заеми. За да се избѣгне това, ита-

лъанската държава премахна анонимността в акционерното право, само за един срок от 4 години, което, разбира се, е много малко за едно право или за една материя от характера на тази, с която ние тук боравим.

В Румъния пък премахването на анонимността се дължи главно на петролните истории, които са много сложни и много комплицирани. Нямам сега време да се спирам на тях.

Така че, г-да народни представители, в цял свят, с изключение на тези две държави, прииципът на анонимността в акционерните дружества беше напълно запазен. Мисля, че юридически много би могло да се помисли за съществуването на акционерно дружество без анонимни акции. Върно е, че в досегашните акционерни дружества имаше тъй наречените винкулирани акции, които могат да се прехвърлят само с съгласието на издателят, но тѣ бѣха извънредно малко, за да могат да ни занимават и да могат да дадат характерен белег на акционерното дружество, което понастоящем се отличава главно с своята анонимност. Ето защо, г-да народни представители, законопроекта в това отношение, струва ми се, не отговаря на разбиранята на всички заинтересувани дружества и кръгове у нас, както отговаря в много други отношения: увеличаване на капитала, по което всички сме единодушни, засилване на българското участие в управителните и контролни съвети и пр.

Г-да народни представители! Казва се, че поради опасността да се вършат някои нечисти сделки, поради опасността да стават известни промишлени, които рискуват да застрашат нашата национална, нашата държавна, даже нашата стопанска сигурност, се въвеждат поименните акции. Такава опасност, г-да народни представители, аз не мога да видя никъде, особено след като вече имате постановленията на чл. 197, където е предписан известен контрол над акционерните дружества, и особено, след като имате постановленията на един член, който дава право на прокурора да се намесва и следи всички акционерни дружества у нас и ако забележи, че тѣ проявяват каквато и да било незаконна дейност, да нареди тяхното прекратяване, а съответните лица да бъдат наказани. Така че този аргумент, аз мисля, не може да бъде причина да се премахне анонимният характер на акционерните дружества.

Г-да народни представители! Казва се, че акционерните дружества вече трѣбвало да се простят с анонимния си характер. Мене ми се струва, че тази констатация „трѣбвало“ е малко пресилен — извинявам се за изрази. Ако проследите историята на акционерното право още от най-далечно време, ако се справите с старите закононици като Хамураби, ако разгледате развитието на римската търговия, на гръцката, на финикийската, на картагеската и пр., още от времето, когато не е имало акционерни дружества, но когато се търсят тяхните зачатки, вие ще видите колко просто и здраво е било отношението на всички първи, така да се каже, акционерни дружества. Науката търси в тях — аз ще се спра по-подробно на това — да види доколко тѣ са били акционерни, защото истински акционерни дружества в днешния смисъл на думата имаме едва в французкия Code de commerce от 1808 г. Такива дружества науката ги търси, г-да народни представители, и още по-рано в миналото.

Плод на акционерно дружество е Суецкият канал, плод на акционерно дружество са големите железници, плод на акционерно дружество е Симплекският тунел и т. н.

За пръв път ние виждаме анонимността проявена в римското право. Някой богат човек в Рим е давал парит си на друг по-беден, който е натоварвал на параход стоки и ги е разнасял по света. Печалбата е била подѣляна между богатия и бедния, но параходът и стоките са били на богатия човек, на така наречения комендатор, а бедният, така нареченият трактатор, е изкупувал и е отговарял за всичко. Следователно, комендаторът не е бил нищо друго, освен скрит съучастник, или както се казва анонимен съучастник. Той не е излизал наяве. Стоката е била разнасяна и продавана по разни места на света, с които Рим е търгувал навремето, но печалбата впоследствие се е дѣлила било поравно, било в известна съотношение.

Впоследствие, когато се оформява истинското акционерно право, анонимната форма е била най-важната. Ако днес не премахнем анонимния характер на акционерното дружество, разликата между дружеството с ограничена отговорност и акционерното дружество става много малка. Че коя е разликата, г-да народни представители,

между тия дружества? Начинът на прехвърлянето на акциите. В дружеството с ограничена отговорност начинът на прехвърлянето на дяловете е много отежнен, мъжич, затова защото се иска особена завѣрка, иска се воденето на специална книга, иска се отиането при нотариуса, за да може да се извърши прехвърлянето на дяловете. Сега с законопроекта се създава подобно положение и за акционерните дружества — иска се вписването в книга, иска се споменаване на поданството, числото на акциите, мѣстожителството и още редица условия, неизпълнението на които, г-да народни представители, ще даде повод за многобройни процеси в бъдеще.

Г-да народни представители! Има и друг аргумент за анонимността в акционерното дружество. Известно е, че акционерното дружество е само по себе си юридическа личност. То е откъснат правен субект от всички лица, които го съставляват. Днес в цялото модерно и съвременно право всички правни сделки, както знаете, се дѣлят на две големи групи: на абстрактни сделки и на каузални сделки. Абстрактните сделки са тези, при които причината на задължението не е спомената; например, в запис на заповѣд е писано само, че се дължат 100 хиляди лева, без да се казва защо. Чекът или мѣнделницата са типичната абстрактна сделка. Каузалните сделки са тези, при които причината на задължението е изрично указана. Днес стремежът на цялото модерно право отива натам — да насърчи абстрактните сделки. Това е в цял свят. Тия сделки носят лекота в правния обмѣн, тѣ носят яснота, тѣ замѣнят баалнотите, тѣ са, така да се каже, пари. Навсякъде се отива към това. В България ние бѣхме горди, че в акционерното ни право акцията представляваше абстрактна книга, в която задължението почти не бѣше указано и поради това имаше грамадна лекота в котирането на акциите на борсата; тѣ биваха реално оценявани, а не по писаното за стойността на акцията в самата нея. Когато ограничите прехвърлянето на акциите, когато го поставите в рамки, вие спрвате преди всичко паричния обмѣн, който днес за днес може да е лек и добър, но утре може да стане по-тежък, както бѣше преди две-три години. Затова навсякъде тенденцията в правото е именно тази: ако нѣма особени, много специални причини, както, например, бѣ в Италия, да се насърчават абстрактните и анонимни сделки.

Г-да народни представители! Аз мисля, че ще направим грѣшка, ако постановим, акциите на акционерните дружества да бъдат поименни. Това значи да отидем назад. Този регрес има прилика въ самото акционерно право с така нареченият суксесорен и симултантен способ при образуването на акционерните дружества. При един способ образуването става много сложно, иска се подписка, покриване на капитала и публикация, а при другия нѣма нужда от предводителна подписка, и акционерите нѣма веднага да покриват капитала. Всички се стремят към по-лекото симултантно образуване на акционерното дружество. Всички начини, които отежняват акционерното право, са, според мене, много регресивни и би трѣбвало да се приемат с една много голяма резерва. Нима нѣмаше тази тенденция навсякъде — акциите да се считат като пари, бонове? Нима боновете не сме сприличавали на акциите, въпреки че разликата е голяма? Мене ми е ясна точната юридическа квалификация на боновете и на акциите, но все пак тѣ си и приличат — искат да замѣтят парите, като едините раздават лихви, а вторите раздават дивиденди.

Ето защо, г-да народни представители, анонимността в акционерното дружество е много съществена реквизиция и ние трѣбва да внимаваме, когато ще решаваме веднаж завинаги — както е въ законопроекта — а не за ограничен период от време, да я премахнем.

Може би, г-да народни представители, един от аргументите за премахване анонимността на акцията да са фискални — да се знае кой ги наследява, за да бъде обложен — обаче, поради новите начини на вписване, поради книгите, които се водят, поради точните протоколи, които се искат за годишните събрания, вие всѣкога можете да знаете въ края на краищата кой е държател на акцията.

В Америка, г-да народни представители, са въвели поименните акции, обаче тѣ са почти равни на така наречените акции на приносител или на безименните, защото там са едно бланково джиро само, без да се водят каквито и да било книги — книгата е, която отежнява цялото положение; тя е, която може да доведе до всѣвъзможни мъжнотии и спорове — акцията може да се прехвърли на борсата комуто и да било. Акционерните дру-

жества въ Америка, които сѣ съ поименни акции, поради тѣлкуването, което дава американското право, поради така нареченото тѣлкуване de lege ferende, преминаватъ фактически бързо отъ именни акции къмъ безименни. Това е насоката, която вие виждате въ правото на Америка днесъ.

Г-да народни представители! Въ края на краищата азъ мисля, че анонимността не винаги е толкова опасна, не винаги сѣ нея се цели заобикалянето на известни закони. Освенъ това въ анонимността има отразена и чисто българската психология. Представете си, че азъ имамъ фабрика за сода или за лимонада и образувамъ сѣ единъ мой съдружникъ дружество съ ограничена отговорност, където всичко е писано и показано въ книгитѣ. Или, ако щете, ние сме едно събирателно дружество, или едно командитно дружество съ акции, където азъ съмъ комплементаръ, и е ясно по договора, че ние сме уговорили, какво азъ не мога да участвувамъ въ други предприятия, които сѣ конкурентни на нашето и които ще му прѣчатъ. Е, хубаво, но азъ имамъ още пари и решавамъ да ги вложа нѣкъде. И понеже разбирамъ отъ бранша и съмъ убеденъ, че содолимонаденитѣ фабрики ще се развиватъ въ бъдеще, решавамъ да вложа паритѣ си въ една акционерна содолимонадена фабрика. Какво престѣпление върша въ случая? Разбира се, азъ влагамъ паритѣ си въ тази фабрика анонимно, защото не искамъ да се научи съдружникътъ ми, тъй като азъ съмъ му обещалъ да не участвувамъ въ друго такова предприятие. Действително къмъ него азъ върша нѣкакво гражданско престѣпление — сѣ това съмъ съгласенъ — но какво върша азъ къмъ обществото; какво върша къмъ българското стопанство; какво върша къмъ всичкитѣ други икономически фактори? Абсолютно нищо.

Г-да народни представители! Другъ единъ много важенъ аргументъ въ полза на анонимността въ акционернитѣ дружества е следниятъ. Вѣрно е, че ние искаме да се освободимъ отъ чуждия капиталъ у насъ. Азъ ще говоря и по този въпросъ. Това е право. Ние вече прекратяваме възможността за идването на чуждъ капиталъ у насъ. И това е добре. Ние искаме да засилимъ българския капиталъ у насъ, защото той ще ни бѣде необходимъ. Но вие не може да не знаете, че българинътъ е отъ друга страна, пессимистъ по отношение образуването на известни акционерни дружества. Опитайте се да съберете български капиталъ за руди, за каменни въглища или за други подобни минни богатства и вие ще видите колко може да съберете. За такива цели българинътъ почти не дава никакви пари. Ние искаме да насърчимъ образуването на акционерни дружества съ български капиталъ, а се премахва анонимността въ тия дружества, слагаме още една прѣчка по пътя на образуването на акционерни дружества, които сѣ много здраво и много добро стопанско явление въ всички държави. Отъ една страна, искаме да се освободимъ отъ чуждия капиталъ, а, отъ друга страна, препрѣчваме пътя за образуването на чисто български акционерни дружества у насъ съ премахването на анонимността въ тѣхъ.

Г-да народни представители! Прави се една великолепна реформа, която гарантира вече успѣха на акционерното дружество и сѣ която споредъ мене сесъздава абсолютно достатъченъ контролъ, за да може да се знае какво става въ едно акционерно дружество. Реформата, която се предлага и която се приема отъ всички безъ изключение, е побългаряването състава на акционерното дружество. Ето ви корективътъ за тази стопанска дейностъ и за тази опасностъ, която се вижда. Предвижда се, болшинството отъ членоветѣ на управителния съветъ въ акционерното дружество да бѣдатъ българи; въ контролния съветъ — изключително българи. Г-да народни представители! Тази промѣна може да даде грамаденъ тласкъ за почитеностъ въ нашитѣ акционерни дружества, независимо отъ специалната контрола на тия дружества и независимо отъ евентуалната намѣса на прокурора въ дадени случаи, за да нѣма нужда да се премахва анонимниятъ характеръ на акциитѣ.

Тукъ му е мѣстото да спомена, че напоследъкъ азъ виждамъ въ много акционерни дружества, специално въ ликвидиралитѣ еврейски акционерни дружества, и народни представители. Това прави честь на тѣзи депутати, които сѣ тамъ. Защото позволете ми да имамъ въ тѣхъ голямо довѣрие и да кажа, че тѣмъо тамъ е мѣстото на тѣзи хора. Сѣ тѣхното участие дружеството ще върви точно така, както народнитѣ интереси налагатъ и както държавното и акционерното право изискватъ това. Азъ не мога да разбера, защо у насъ се създава разбирането — азъ не влизамъ въ акционерни дружества, за да се мисли, че ги зашицавамъ — да не влизатъ народни представители въ

акционернитѣ дружества. И не мога да разбера, защо вие, наги съществуватъ у насъ такива подозрения. Много хубаво се изтъкна тукъ, колко много сме подозрителни, какъ често пъти сами рѣжемъ клоноветѣ, на които седимъ, и колко пъти сѣ това ние нанасяме пакости на себе си. Ние трѣбва да се стремимъ, г-да народни представители, въ всички акционерни дружества да влѣзе вѣщоко най-почтено, което има въ нашата страна, а не обратното — да ги лишаваме отъ него. Разбира се, азъ напълно изключвамъ тѣзи акционерни дружества, които по начало сключватъ договори съ държавата и въ които не е мѣстото на депутата. Обаче това хубаво начало, за участие въ акционернитѣ дружества на честнитѣ хора, трѣбва да бѣде насърчено. И азъ мисля, че въ това отношение правителството върви по единъ свършено правъ пътъ.

Най-после, г-да народни представители, ако трѣбва да се прави нѣкаква провѣрка, ако трѣбва да се правятъ концесии, ако трѣбва нанстина по не зная какви съображения да се премахне анонимността въ акционернитѣ дружества, създайте нѣколко вида акции, както това е допустимо въ модерното търговско право. Освенъ анонимни акции, въведете акции на приносителя, както бѣше досега, въведете още и акции, които даватъ дивидентъ безъ право на участие въ управлението на акционерното дружество — и това го има. Или можете да направите друго: за 1-5 милиона лева, колкото минимумъ основенъ капиталъ се предвижда въ законопроекта за едно акционерно дружество, акциитѣ да сѣ поименни, а отъ тамъ нататкъ да бѣдатъ безименни, когато се касае да се събератъ по-големъ срѣдства. Същиятъ принципъ е прокаранъ въ модерното швейцарско право, споредъ което всички акции при капиталъ на дружество до 500.000 швейцарски франка трѣбва да бѣдатъ изключително поименни, а при по-големъ капиталъ могатъ да бѣдатъ анонимни. Всѣкакви корекции могатъ да се направятъ. Азъ виждамъ желание и у г-на министра, който все пакъ съзира опасностъ отъ въвеждането на именнитѣ акции, следъ като сѣ тѣхното въвеждане се избѣгне веднажъ опасността отъ „скрити работи“ въ акционернитѣ дружества. А бѣдете увѣрени, че „скрити работи“ ставаха въ десетъ, въ двадесетъ или петдесетъ дружества, до не въ мнозинството отъ тѣхъ. Мнозинството отъ акционернитѣ дружества работѣха добре. Г-нъ министърътъ се стреми съ новия законопроектъ да направи единъ корективъ, за да не изчезне напълно анонимността. Тѣзи работи сѣ прокарани въ законопроекта, но все пакъ тѣ сѣ доста убити, доста потиснати, за да изтъкне именниятъ характеръ на акцията. Азъ зная, че г-нъ министърътъ въ това отношение нѣма да каже своето вѣто и че отъ практиката си въ сѣда той знае най-добре тѣзи случаи. И азъ си спомнямъ много добре и него, и нашия подпредседателъ на Народното събрание г-нъ Пешевъ, когато дълго време работѣха въ търговското отдѣление при Софийския областенъ сѣдъ, където сѣ се разглеждали най-големитѣ търговски и акционерни дѣла, и знаямъ, че на него не може практиката да не е подсказала нищо. И затова ще видите въ законопроекта — нека не казвамъ уважаемиятъ г-нъ министъръ — известно огъване да се запази отчасти анонимниятъ характеръ на акциитѣ или да се улесни прехвърлянето имъ и пр., следователно, стремимъ къмъ единъ срѣденъ пътъ. Азъ бихъ съветвалъ и настоявалъ, този срѣденъ пътъ да бѣде премахнатъ и да се запази най-същественото въ акционерното право — анонимността на акцията, въ която, при страхотния контролъ, който се въвежда, и при побългаряването състава на управителния и на контролния съвети, азъ не виждамъ нищо опасно и нищо лошо.

Г-да народни представители! Поне въ комисията, която е изработвала законопроекта и въ която сѣ участвували и народнитѣ представители Минчо Ковачевъ и Димитър Андреевъ, а така също и касационни съдили, проф. Канаровъ и др., всички сѣ били единодушни по увеличаването размѣра на акционерното дружество. Това, което бѣше досега, бѣше non-sens. Азъ щѣхъ да изтъкна какъ сѣ 350 л. може да се образува акционерно дружество, но г-нъ министърътъ отиде по-нататкъ, като каза какъ сѣ 105 л. може да се образува акционерно дружество и въ своитѣ изчисления той ме надмина. И това е фактъ. Докато търговскиятъ законъ предвижда минимумъ 200.000 л. капиталъ за образуване на дружество съ ограничена отговорност, за акционерното дружество това не се предвиждаше. Въ това отношение законопроектътъ е единадушно одобренъ отъ всички кръгове: отъ сѣдии, отъ адвокати, отъ акционерни дружества, отъ индустриални и пр. Всички сѣ на мнение, че капиталътъ на акционерното дружество трѣбва да бѣде увеличенъ. Комисията се е

спрѣла на сумата 1.5 милиона лева. Азъ бихъ поддържалъ да се предвиди и по-голяма сума, защото може стопанската конюнктура по-нататъкъ така да се развие, че да стъ необходими по-голям капитал, и защото, г-да народни представители, въ нашето акционерно право имаме още една голяма празнота, която азъ не виждамъ да е запълнена съ законопроекта. И днесъ, въпреки че се предвижда по законопроекта минимумъ 1.5 милиона лева капиталъ за образуването на акционерно дружество, пакъ можете да образувате акционерно дружество съ 105 л. или съ 350 л. Достатъчно е, г-да народни представители, само да намѣрите кредитъ въ коя да е банка. По досегашния законъ трѣбваше да се внесе 30% отъ капитала, а по законопроекта сега се предлагатъ 50%. Достатъчно бѣше да отидете въ нѣкоя банка или при нѣкой вашъ приятелъ и да ви даде кредитъ.

Деянъ Деяновъ: Ако ви дадатъ.

Д-ръ Петъръ Шишковъ: Въ сжщностъ кредитъ нѣма да ви дадатъ, а ще ви дадатъ специално кредитно писмо до Земедѣлската и кооперативна банка, че сте депозирали 30% отъ основния капиталъ за образуване акционерно дружество, да кажемъ, съ единъ милионъ лева капиталъ. Отивате въ банката и тя ви дава удостоверение, че акционеритѣ сж внесли 30%. Това, разбира се, става само съ писмо между съответната банка и Българската земедѣлска и кооперативна банка, отъ която трѣбва да се вземе писмо, че сж депозирани 30% отъ основния капиталъ. Давате това писмо въ съда, заедно съ гаранции за членовѣтъ на управителния съветъ 45.000 л.; съдътъ ги одобрява, приема ги, отивате при нотариуса, регистрира се дружеството, и публикацията излиза въ „Държавенъ вестникъ“. Ако искате публикацията да бѣде бърза, да излѣзе на другия денъ, ще платите около 1.200 л. повече; ако публикацията е бавна, ще излѣзе следъ 10 дни. Следъ като регистрирате дружеството, имате право да си вземете обратно паритѣ, които сте внесли въ нотариуса, които сте депозирали тамъ, и да ги върнете на банката. Корективътъ за това е заклетото вещо лице, но то често пъти изхожда отъ самата банка, която дава паритѣ, и за да се гарантира вземането, мълчи. Мълчотията, както се обади преди малко колегата Деянъ Деяновъ, е, че не всѣки може да намѣри кредитъ. Който, обаче, може да намѣри, пакъ ще образува и регистрира акционерно дружество безъ пари.

Азъ се надѣвамъ, че съ държавния контролъ, съ намѣсата на прокурора, съ побългаряването на управителния съветъ на акционерното дружество ще бѣде запълнена и тази грамадна празнота. За да се избѣгне тя, именно образуването на акционерни дружества на кредитъ, трѣбва да се засили правото и отговорността на контролния съветъ, специално на вещото лице, на експертъ-счетоводителя, да проследяватъ откъде идва капиталътъ на дружеството. Въ това отношение трѣбва да се въведатъ много нови работи, нови нѣща. Азъ мисля, че минимумътъ 1.500.000 л. капиталъ е малъкъ при днешнитѣ стопански условия.

Г-да народни представители! Акционерното дружество има смисълъ да съществува само когато е силно, само когато е мощно, само когато е здраво, когато е богато, когато срѣдствата сж налице. Нѣма ли тия условия, дружеството ще бѣде слабо, немощно и по-хубаво ще бѣде да не се извива на животъ. Тукъ алтернативата или — или — има най-голямо приложение.

Ето защо азъ си позволявамъ да подкрепя предложението на нашия колега Андреевъ, който въ комисията при Министерството на правосъдието е искалъ да бѣде 3 милиона лева минимумъ основниятъ капиталъ за образуването на акционерно дружество. Искането за увеличаване размѣра на основния капиталъ сжщо ще намѣри единодушно одобрение въ всички срѣди поради редица стопански условия, въ които се намира днесъ страната, и може би поради бъдещето развитие, въ което тя ще се намѣри. Така че едно увеличение на основния капиталъ е желателно по много съображения, които азъ току-що изтъкнахъ, макаръ и накъсо.

Искамъ да ви направя едно малко сравнение, за да видите какъ е уреденъ този въпросъ въ другитѣ страни. Въ Германия, минимумътъ капиталъ на акционерното дружество е 500 хиляди райхсмарки, или 16 и половина милиона лева; въ бивша Австрия, която бѣше много по-малка и много по-слаба отъ днешна почти велика България, този минимумъ бѣше 500 хиляди шилинга, или 9 милиона лева; въ Унгария е 150 хиляди пенгьо, или 3 милиона лева, и въ бивша Полша — 250 хиляди злоти, около 8 милиона лева. Както виждате, всички държави се стремятъ да покачатъ минимума на основния капиталъ за

образуване на акционерно дружество, защото само тогава дружеството може да отговори на предназначението и целитѣ си. Въ сжщностъ смисълътъ на акционерното дружество, освенъ въ абстрактния му характеръ и въ анонимността му, е въ събирането на мощенъ капиталъ за постигане на голямъ цели. Азъ ви споменахъ за тѣзи мечти на човѣчеството, които само Камилъ Фламарйонъ разправяше навремето, като Симплонския тунелъ, като Панамския каналъ, като Суецкия каналъ и други, които сж днесъ действителностъ само благодарение на акционернитѣ дружества. И тѣзи случаи сж типични за смисъла и значението на акционернитѣ дружества.

Ето защо считамъ, че ще бѣде най-добре да бѣде увеличенъ основниятъ капиталъ на 3 милиона лева, съ което вървамъ г-нъ министърътъ ще се съгласи въ комисията.

Преди да мина на въпроса за участието на чуждия капиталъ въ акционернитѣ дружества, искамъ да се спра накъсо на въпроса за правата на малцинствата.

Г-да народни представители! Ние всички още отъ студентската скамейка сме навикнали да говоримъ изключително за правата на малцинствата въ акционерното дружество. Всички считатъ, че въ едно акционерно дружество малцинствата винаги сж изложени на изпозлуване, че тѣ сж тъпкани, защото управителниятъ съветъ не изхожда отъ тѣхъ, че имъ даватъ само малко дивидентъ, че голяма частъ отъ прихода отива за възнаграждение на членоветѣ на управителнитѣ съвети, както наистина бѣше. И затова, когато се заговори за акционерно дружество, ние винаги сме готови веднага да възприемемъ тезата: „Дайте права на малцинствата!“ Азъ, обаче, бихъ искалъ да ви говоря, г-да народни представители, и за тероръ на малцинствата въ едно акционерно дружество, който тероръ може да спре свършено успѣха на едно акционерно дружество, да парира изцѣло неговата дейностъ и даже да го доведе до прекратяване. Ако въ едно акционерно дружество има само нѣколко неразбрани акционери — говоря за досегашното положение — тѣ по всѣко решение на общото събрание могатъ да подаватъ констатции и съдътъ да се занимава съ тѣхъ дълго и да губи време поради много тъмната материя, която не бѣше урегулирана и която г-нъ министърътъ сега прави толкова ясна — за което азъ го поздравявамъ — като създава активна и пасивна легитимация на странитѣ, а всичко това парираше дружествената дейностъ. Вие знаете вече по законопроекта срещу кого да насочите иска, какъ да се легитимирате и пр. Съ досегашното положение сега се свързва, слава Богу. Досега малцинството можеше да третира болшинството и можеше да направи страхотни поразии въ акционерното дружество. Азъ не съмъ голямъ сторонникъ за даването много права на малцинствата въ акционернитѣ дружества. Акционерното дружество, особено при днешния принципъ на хомогенностъ, който съществува въ държавнитѣ управления, трѣбва сжщо така да бѣде оставено на свобода. И въ Германия е направена една чудесна реформа въ акционерното право, като правата на всички акционери сж извършено много намалени и съсредоточени въ контролния съветъ, който у насъ, г-да народни представители, е само една фикция. Контролниятъ съветъ досега приподписваше само баланса, който му представяше управителниятъ съветъ, и абсолютно нищо друго не правѣше. Днесъ нѣкои отъ чуждитѣ законодателства прехвърлиха тежестта отъ общото акционерно събрание, което много тежко се движи и е много мъченъ апаратъ, върху подвижния контроленъ съветъ и по този начинъ можахъ да направятъ единъ грамаденъ корективъ въ цѣлото развитие на акционерното дружество, следъ като искаха да въведатъ водаческия принципъ и въ акционерното право, но не успѣха. Водаческиятъ принципъ можа да се приложи въ Германия въ командитнитѣ дружества съ акции, където неограничено отговорниятъ членъ е истинскиятъ водачъ и където акционеритѣ иматъ свършено малки права.

Все пакъ съ тѣзи нововъведения, които прави законопроектътъ, увеличаватъ се правата на малцинствата двойно повече. Досега за ревизиране на известни решения на общото събрание се изискваше една пета отъ акционерния капиталъ, а сега се изисква една десета. Само въ чл. 188 отъ търговския законъ е прокаранъ противенъ принципъ, противъ което азъ не съмъ. Необходимо е сточняването правата на малцинствата, като сжщитѣ бѣдатъ по-малки. Така, напримеръ, по чл. 188 отъ досегашния законъ се изискваше въ първото събрание да бѣде представенъ три четвърти отъ акционерния капиталъ, а ако събрането не се състои, въ второто събрание да бѣде представенъ половината отъ акционерния капиталъ и решенията да се взематъ съ три четвърти отъ пред-

ставените акционери. Това беше, по-добро за малцинствата, отколкото е по законопроекта, който иска само за решението да гласуват акционери, които представляват повече от половината капитал. Докато при досегашната редакция на чл. 188 и най-малкото малцинство можеше да играе роля и имаше възможност да се защити във второто събрание, за което се изискваше присъствието на акционери, представляващи половината от капитала, и решението да се вземат със три четвърти мнозинство, днес това се изключва. Във всички случаи и тук г-нъ министърът правилно предостави голяма свобода на комисията. По този въпрос той изрично каза, че външната комисия ще трябва да го разрешим. Аз предлагам да не се дават големи права на малцинствата.

Последният въпрос, на който искам да се спра, е въпросът за чуждите акционерни дружества у нас, и съ това ще свърша. Г-да народни представители! Аз съм длъжен предварително да ви кажа, че считам законопроекта за отличен, защото той попълва страховити празнини и най-груби редакционни грешки, и че ще го подкрепя.

Към чл. 209 от търговския закон сега се прибавя една нова алинея, която казва, че акционерните дружества се прекратяват, когато повечето от половината от дружествените акции станат собственост на чужди поданици.

Първото нещо, което направи впечатление, е, че г-нъ министърът сам се опита да поправи това постановление, като каза, че няма да се даде обратна сила на закона, че евентуално той сам ще предложи това ограничение да действа не така, както е предвидено в проекта, а ех пилс, т. е. отсегата нататък. И това е много хубаво, защото, г-да народни представители, особено в една материя, като тази по търговското право, постановленията не могат да имат случаен характер, нито обратна сила. Тъй не съществува — ще си позволя тази нескромност — на онзи закон, които ние тук често пъти гласуваме, за снабдяването или за цените и т. н., които имат малко или много — дай Боже, да бъде малко, всички сме съ това съзнание — кратковременен характер. Тук се борави с една материя, която мъчно се изменява и която е един от основните камъни в цялото наше правораздаване. По подобна материя да се дава обратна сила на закона е изобщо пакостно, и аз много се радвам, че г-нъ министърът веднага коригира това постановление на проекта и стъпи на една здрава и силна база.

Не искам да се спирам тук върху въпроса за обратната сила на известни закони, върху пакостите, които се докарват съ това, нито върху схващанията на всички теоретици, които изобщо отричат подобни закони по начало. Аз се радвам, че по този въпрос се създаде една голяма яснота, защото текстът на предложението законопроектът беше да бъде пагубен за много дружества у нас, които имат чужди капитали, но за които единоразовно трябва да признаем — защото знаем това въ съвиста си — че съ само от полза за България. Тези дружества наистина трябва да останат. И когато боравите с тази материя, когато, г-да народни представители, ще лишавате чужденците у нас от известни права, никога не забравяйте и реципрочната, обратната, страна на въпроса, т. е. правото за също такова становище на тези чужденци по отношение на нас. За нас българите това е много важно, и ние сме длъжни да държим сметка за него при разни увлечения, въпреки че всички от нас би желали по начало да вижда в страната ни само български акционерни дружества. Именно поради известни увлечения и грешки в миналото, ние сме изпуснали великолепни работи, каквото беше, например, случаят с модернизирването на Варна. Една чужда компания е искала концесия да модернизира Варна, обаче искането ѝ било отхвърлено, защото страхът от чужди капитали е бил голям. Може би това е било за добро или за зло, не зная. Ще ви кажа случаи, където чужди акционерни дружества са изразходвали у нас страховити суми и са фалирвали. Спомнете си германската концесия Шилт. Аз бях тогава студент и идвах тук, в Народното събрание, да слушам, как в четиридесетдневни разисквания се спореше дали да се даде концесия на тая компания за експлоатиране на родопските гори или не. Всички оратори се изказаха, че не трябва да се дава тази концесия, защото тя застрашавала българските интереси, защото се посегнало на българската стопанска независимост и пр. Тогаващото болшинство, обаче, реши да се даде концесията. Не зная какви бяха българските сътрудници на компанията, дали стоеха на нужната висота или не, обаче, след като бяха изразходвали, мисля, към 45-50 милиона лева, в тълкуване, в железници, в пътища и в други работи, ком-

панията фалира напълно и си отиде. Тъй че не всички чужди акционерни дружества печелят у нас, въпреки че всички идва с желанието да печели. Ние, обаче, често пъти имаме нужда от чужди акционерни дружества. Аз ви казвам, че ако днес, когато вече България е почти пред реализирането на своите национални идеали, нкой поиска да основе акционерно дружество, което да построи фабрика за локомотиви, от каквито имаме такава голяма нужда, всички ще погледне на тази инициатива с особено скептицизъм и никой българин няма да даде пари, защото нямаме и практика въ това отношение. Ако дойдат тук чужденци и кажат: „Ще основем акционерно дружество, ще внесем капитал, ще докараме специализисти и монтери“, толкова няма трябва ли да отхвърлим? Това съ, г-да, деликатни въпроси. Вярно е, че чужденците може да спечелят, но и ние ще спечелим, защото въ нормални времена, когато трудът на българските работници ще трябва да бъде платан, ще имаме място за платането му, ще икономисаме и девизи. Опитът за строеж на локомотиви у нас няма. Така е и съ мините, така е и съ карьерите. И мене ми се струва, че уважаваният Министерски съвет, когато е разрешил допускането на такива акционерни дружества да става по предварително съгласие, след преценка на нуждата от тях, е мислил да мине към тъй наречената концесионна система. Според мене, това би било една грешка. Когато ще се разрежават поотделно тези въпроси, при всеки въпрос ще се срещнат трудности. Ето защо за предпочитане е да се създаде една нормативна система, да се знае, по закона кои дружества могат да се основават и кои не. По това трябва да сме начистот. И чужденците трябва да го знаят, защото аз ви казах, че и тъй ще ни отвърнат съ същата мърка. Въ полза на нормативната и на концесионната система могат да се кажат неща, които биха могли да се кажат, например, за борбата между модерната и класическата школи въ наказателното право. Не бива абсолютно да се затваря пътят за образуване на чужди акционерни дружества у нас. Вие знаете, че идват моменти, когато всички страни търсят чужди капитали. Ние у нас досега плачем, че ни трябва чужди капитали за разработването на мини, карери и пр. Идват, обаче, моменти, когато ние имаме пари и не ни трябва чужди капитали. Но принципът на търговското право не съ норми за момент, тъй съ нещо много стабилно, тъй трябва да бъдат много здрави, така както съ били трайни прочутите 12 таблици на римляните, които съ ги разтълкували за всички отдалечни случаи, но съ хиляди години не съ ги изменяли. За това, когато се създава един закон въ търговското право или когато се изменя, никога не трябва да се влияем от временните настроения, които могат да ни обхванат. Така че въпросът за участието на чужди капитали у нас е много деликатен. Когато говорим за чуждия капитал, трябва да имаме предвид такъв от съветът на европейската общност, към които имаме права и задължения. Заради това и въпросът е особено специален, както казах.

Г-нъ министърът предложи един коректив въ смисъл, че този текст ще се прилага отсегата нататък. Аз мисля тогава, че цялът този текст се явява излишен, защото, ако оставим да работят сега съществуващите дружества, ние няма да дойдем до положение, едно дружество да се прекрати, тъй като повече от половината от акциите му съ станали притежание на чужди поданици. Трябва да се внимава при редактирането на този текст, защото той като че става излишен, както обясних.

Г-да народни представители! Аз вече направих моите бележки. Направих ги най-добросъвестно, като добър българин, който е загрижен за успеха на акционерното дело у нас, и се надявам, че много от тях ще бъдат взети предвид, че много пропуски ще бъдат поправени съ съдействието на самото правителство. Пожелавам, настоящият законопроект да бъде приет и прокаран въ неговите основи. Бих пожелал да се направи всичко възможно за едно бързо правосъдие по отношение на акционерните дружества. Досегашното положение въ акционерните дружества беше наистина страховитно. Правиха се много контестації, обжалваха се решения и това траеше дълго време. Въобще имаше много неприятности, които спъваха нормалния живот на акционерните дружества. Днес виждаме, че въ проекта е сложено началото за едно бързо правосъдие и въ акционерното право. Днес страните съ определени точно. Пожелавам, въ това отношение да се отиде още по-далеч, защото това е само едно начало и много работи остават още неяснени. Съдилищата у нас срещат мъжнини да се справят съ

единъ въпросъ, който често имъ се поставя: въ общото годишно събрание на едно дружество се явява единъ акционеръ съ акции, които други му оспорватъ; жалбата отива въ съда и съдътъ не знае, по какво да се произнесе — дали да се произнесе по редовността на гласуването, или да прави анкета за собствеността на акциите, представени от акционера. Това трѣбва да се има предвидъ, за да се специфицира още повече въ това отношение нашиятъ търговски законъ и да може да се създаде едно бързо правосъдие, отъ каквото у насъ има най-голяма нужда.

Г-да народни представители! Времената, които днесъ живѣемъ, наистина изискватъ една реформа въ нашето акционерно право, защото нашиятъ законъ за акционерните дружества е остарѣлъ. Все пакъ голѣмъ въпросъ е, дали сега е моментътъ да се правятъ много, извънредно много основни реформи. Това е още единъ аргументъ, въ подза на анонимността на акционерните дружества. Трѣбва да се пипатъ само явно болните мѣста, трѣбва изключително само тѣ да се лѣкуватъ, а на принципите да не се посѣга, защото реформата, която ще засегне акционерното право у насъ, ще е по-дълбока, тя ще е въ зависимостъ отъ наддѣлването на този или онзи мирогледъ въ свѣта, въ зависимостъ отъ наддѣлването на това и онова схващане по всички политически и стопански въпроси, за които днесъ, както знаете, се води една страшна борба, подъ която се гърчи цялъ свѣтъ.

Все пакъ, г-да народни представители, проектътъ, както ви казахъ, въ основата си е отличенъ, и азъ ще го подкрепя съ всички сили, като се надѣвамъ, че известни поправки, които сж наистина необходими и които нѣма да създадатъ никакви сътресения, ще бждатъ прокарани, за да можемъ да изѣземъ отъ днешното положение на нашето акционерно право. Необходими сж нѣкои поправки, като се има предвидъ, че нашиятъ търговски законъ е взетъ отъ унгарския, а унгарскиятъ е взетъ отъ нѣмския. Като го четете — това е хубаво изтъкнато въ мотивите къмъ проекта — вие ще видите и съюзи, и междумстия, и запетай, които сж прокарани най-случайно и които поставяха всички юристи въ една задънена улица, да не знаятъ какво да правятъ. Нашето право е реципирано отъ германското, а въ основата си германското право досега е било много здраво. Затова азъ мисля, че проектътъ, който ни се предлага днесъ само като начало за поправка на акционерното право у насъ, само като единъ указателъ за пътя, който то трѣбва да вземе, е отличенъ и ще намѣри съдействието на всички ви. (Ржкоплѣскания)

Председателстващъ д-ръ Петъръ Кьосеивановъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Минчо Ковачевъ.

Минчо Ковачевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Благосъстоянието на единъ народъ е въ пълна зависимостъ отъ неговата способностъ да се нагоди, за да използва богатата, които страната му дава, за да използва всички ония възможности, които въ своята страна и извънъ страната си той намира. По този пътъ сж вървѣли всички културни народи. Ние виждаме предитъ да използватъ брѣговетъ на моретата и си създадохъ благосъстояние; виждаме холандците да използватъ просторитъ на морето, да залесяватъ своитъ тундри и си създадохъ благосъстояние. Виждаме и обратното: страни, които, върпки че крѣятъ голѣми богатства въ себе си, но нѣматъ възможността и опитността да ги използватъ, замиратъ или сж въ ницета.

Нашата страна, може да се каже, е една отъ даренитъ отъ Бога страни. Тя е страна, въ която вирѣятъ ценни култури, страна богата съ подземни богатства, страна, която се мие отъ моретата и има всички възможности за добра международна търговия, а е останала много назадъ. Причинитъ за това азъ ги търся въ неопитността още на българския стопанинъ, въ неговата недостатъчна подготовка за по-широки инициативи и по-голѣми работи, а отчасти и въ нашето законодателство. Оттамъ иде и липсата на срѣдства.

За разработването на нашитъ богатства трѣбватъ способности и пари. Това сж двѣтъ условия, безъ които не може да се върви напредъ. Не може нито само съ пари, нито само съ способности. За голѣмо съжаление, въ нашата страна нѣма частни капитали. И не може да ги има при настроенията, които сж създадени у насъ срещу тѣхъ и които продължаватъ да се създаватъ. Поне моята преценка е такава. Азъ смѣтамъ, че отъ денъ на денъ ние унищожаваме частния капиталъ и ще дойдемъ до положение да не можемъ вече да поддържаме и онова, което досега сме били въ състояние да поддържаме. А пъкъ трѣбва да вървимъ и напредъ.

За използването на богатата си служимъ съ нѣколко стопански форми. Първата форма е събирателната форма, която не може да получи едно голѣмо развитие, понеже частни капитали нѣмаме. Следъ това идва кооперативната форма. Тя почива на особени принципи, но за разрешаване на голѣми стопански проблеми тя е неприложима и невъзможна. Че това е тѣй, показва напоследѣкъ обстоятелството, че захарната фабрика въ Русе, която се купи отъ кооперации, не станѣ кооперативна, а се създаде о. о. дружество, а утре може да се отиде и въ акционерната форма.

Единъ отъ най-пригоднитъ форми за разработване богатата си остава все пакъ акционерната форма. Така е въ чужбина, така е и у насъ. Така ще бжде и въ бъдеще, докато обществениятъ строй не се измѣни или докато той не посочи друга по-добра форма. Сега-засега, обаче, условията повеляватъ да се нагоди къмъ акционерната форма. Тая форма съществува у насъ. Ние я виждаме да се прилага веднага следъ нашето освобождение въ застрахователното дѣло най-напредъ. Тя тури тамъ добро начало. Тия акционерни дружества, които се основаха следъ освобождението, съществуватъ и досега, развиватъ се добре. Акционерното дѣло въ България се разви, и ние виждаме, както г-нъ министърътъ на правосъдието каза, да съществуватъ въ България къмъ 1.400 акционерни дружества съ около 5 и половина милиарда лева капиталъ, а съ фордоветъ, които сж милиардъ и половина въ 1940 г., а отъ тогава досега сж нарастнали, иматъ днесъ единъ капиталъ къмъ осемъ милиарда лева. Но тази статистика не трѣбва много да ни радва. Ако дълбоко анализираме тази статистика, ако анализираме добре акционернитъ дружества, които съществуватъ у насъ, ще дойдемъ до заключение, че въ истински смисълъ на думата обществени акционерни дружества, които сж рекрутирали срѣдства отъ българското общество и които даватъ облаги на това общество, което е внесло вътре дребнитъ си спестявания, ние почти нѣмаме, съ изключение на нѣколко застрахователни дружества или тукъ-таме нѣкои други блуждаещи.

Голѣма серия акционерни дружества у насъ сж тѣй нареченитъ фамилни акционерни дружества. Фамилнитъ акционерни дружества се създадохъ поради закона за наследството и закона за сдруженията. Следъ смъртта на нѣкой отъ сдружениитъ, за да не става ликвидация на предприятието, прибиѣва се къмъ акционерната форма. Но истинска форма на акционерно дружество тѣзи фамилни акционерни дружества още нѣматъ.

Трети родъ акционерни дружества сж малкитъ акционерни дружества, или както азъ често пъти се изразявамъ: единични лица, облякли юридическата мантия на акционерно дружество, и казватъ: „акционерно дружество“, а задачитъ, целитъ и тенденциитъ на тия дружества сж свършено други.

Най-после идатъ чуждитъ акционерни дружества. Тѣ идатъ у насъ съ малки капитали, съ голѣми кредити, разработва се, и започватъ да пласиратъ своитъ произведения въ страната.

Трѣбва ли това състояние, да продължи и полезни ли сж обществено тия фамилни акционерни дружества у насъ? Споредъ мене, нѣкоя голѣма обществена полза тѣ не носятъ, защото и самитъ дружества, дотолкова доколкото можахъ да се създадатъ, благодарение на закона за наследствата, като се раздѣлятъ акциитъ между нѣколкото души наследници, тѣ не можахъ да дадатъ нѣкои благоприятни резултати за самитъ свои членове, защото законътъ позволяваше всевъзможни машинации и игри.

Трѣбва да се прокара единъ законъ, който да създаде довърне въ обществото къмъ акционерното дѣло, за да може, благодарение на това довърне, да се образуватъ голѣми колективни капитали отъ малки капитали, събрани въ едно, та да могатъ да се разработятъ ония блага у насъ, които сега лежатъ мъртви и които по другъ начинъ не можемъ да разработимъ.

Значи, едно отъ първитъ условия е да се създаде довърне къмъ акционерното дѣло. Какъ ще създадемъ това довърне къмъ акционерното дѣло? Съ какви срѣдства да си послужимъ, за да възвърнемъ това довърне?

Едно отъ първитъ срѣдства — което и законътъ е надгуждалъ — е задължителното раздаване на дивиденти на акционеритъ. Обърнете баланситъ на което шете акционерно дружество — тамъ, където фамилни интереси не сж диктували — и вие непременно ще констатираме, че дивиденти не се раздаватъ. Дивиденти не се раздаватъ затуй, защото известни лица сж заграбили 51% отъ капитала, загнѣздили сж се, седнали сж по турски, гдето се казва, въ самото предприятие, измѣчатъ дребнитъ акционери чрезъ нераздаване дивиденти, понижаватъ стой-

ността на акциите на предприятието на пазара, и дребните акционери, които притежават малко акции, по неволя се принуждават да ги дават почти даром, на големите акционери, за да се отърват от тях. И от там произлизат хилядите проклятия към акционерното дѣло.

Законопроектътъ предвижда задължително раздаване на дивиденди, следъ като се отдѣлятъ 10% отъ печалбата за резервния фондъ, който служи за увеличение на капитала и за задръжане на предприятието. Това е една много добра идея и съ това е много сполучливо налучканъ и разрешенъ въпросътъ, който е най-смъщенъ, смѣтамъ азъ, въ настоящия законопроектъ.

Азъ даже бихъ отишълъ малко по-далечъ: ако има печалба, защо да не се раздаватъ дивиденди и повече отъ законния лихвенъ процентъ, напримѣръ 20%? Като казвамъ това, азъ не мисля да защитавамъ фиска. Той ще си получи своето. Недейте мисли, че защитавамъ фиска. Ако го намѣсимъ тукъ, може да направимъ нѣщо съ обратенъ резултатъ.

Резервниятъ фондъ, задължителността на който сега узаконяваме, азъ не знамъ какъ се разбира, но споредъ извѣстията на г-на министра на правосѣднѣто този резервенъ фондъ не може да бѣде използванъ отъ дружеството. Така се изказа той. Азъ веднага помислихъ, да не би утре, следъ създаването на този законъ, да се каже: 10-тъ отъ печалбата, които се отдѣлятъ за резервния фондъ, не могатъ да стоятъ въ дружеството, ами ще отидатъ въ нѣкоя банка, Земедѣлската или друга, и съ това да се гарантира просперитетътъ на дружеството или пъкъ да служи като гаранция срещу задълженията на дружеството.

Имамъ това опасение и затова моля г-на министра на правосѣднѣто, следъ неговитъ извѣстия тукъ, горе въ комисията да ни разясни има ли такива намѣрениа, смѣта ли, че трѣбва да се тѣлкува, че резервниятъ фондъ не може да бѣде използванъ отъ дружеството.

Задължителното раздаване на дивиденди има и свои прѣдвѣстици, обаче тия противници, смѣтамъ азъ, не гледатъ обществено на тази работа, а гледатъ тенденциозно или водими отъ чисто свои интереси. Зная, че нѣкои банки нѣматъ никакъвъ интересъ да раздаватъ дивиденди. Тѣ трѣбва да ги държатъ тукъ, защото не могатъ да ги изнасятъ вънъ отъ страната. Други пъкъ иматъ съвършено други съображения.

Тукъ, обаче, има една малка неяснота, която бихъ желалъ да се разясни. Печалбата, която се реализира въ дадена година, ще трѣбва ли тя предварително да покрие евентуалнитъ загуби отъ предшестващитъ години, или печалбата ще се раздава година за година? Ще изпадемъ въ една грѣшка, ако тази печалба, реализирана презъ годината, се раздава, безъ да се мисли да се покриватъ загубитъ отъ минали години, ако има такива. Въ законопроекта това трѣбва да се изясни, трѣбва да бѣде ясно. Най-напредъ ще трѣбва да се покриватъ евентуално загубитъ отъ минали години, ако не сѣ покрили отъ резервния фондъ, и тогава чакъ да се присегнатъ къмъ раздаването на дивиденди.

Една втора хубава мѣрка за възвръщане довѣрѣнето къмъ акционерното дѣло е увеличението на капитала чрезъ емисии. Забранява се раздаването на фондоветъ въ форма на акции гратисъ. Тази болестъ бѣше започнала особено напоследѣкъ и сме свидетели на много такива случаи. Резервниятъ фондъ ще трѣбва да си остане вѣченъ въ самото предприятие дотогава, докогато дойде денътъ на неговата ликвидация. Този резервенъ фондъ е мѣрило за стойността на акцията, той увеличава нейната стойностъ, той дава, така да се каже, косвено печалба на носителя на акцията.

Г-да народни представители! Раздаването на дивиденди се отразява много благотворно върху стопанския животъ, особено въ нормално време, тъй като дивидентитъ отъ акцията идатъ като отъ невидѣлица, тѣ се харчатъ, и се създава едно оживление на пазара. Въ страни, където акционерното дѣло е много развито, като, напримѣръ, Франция и Англия, диятъ отъ месеца, презъ които се раздаватъ дивидентитъ, сѣ най-оживенитъ и се създава голѣмъ тласкъ къмъ нови родове търговия. Независимо отъ раздаването на дивидентитъ, опредѣля се единъ курсъ на акцията, който е винаги по-добъръ, щомъ като акцията носи добъръ дивидентъ; и тогава носителътъ на тази акция може въ всѣко време да се дебарасира отъ нея, да получи нейната стойностъ въ повече или по-малко, но винаги може да се очисти отъ нея. При съществуващото сега положение въ 99% отъ акционернитъ дружества, ако изнесете една акция на продажъ, нейната стойностъ не може да се опредѣли. Нейната стойностъ може да бѣде опредѣлена

само формално, само споредъ активитъ на предприятието. Но кой ще отиде да търси тѣзи активи за една, две, три, петъ или десетъ акции, за да види колко струватъ акциитъ, и кой ще даде истинската стойностъ на такива акции, когато тѣ не носятъ никакъвъ доходъ? Ето голѣмата полза отъ това постановление на законопроекта и азъ смѣтамъ, че всички единодушно ще го приемемъ.

При това увеличение на основния капиталъ, което се предвижда, повечето отъ 1400-тъ акционерни дружества, много отъ които се занимаватъ съ видове търговия, които стоятъ много далеко отъ голѣмитъ стопански проблеми у насъ, може би ще изчезнатъ. И азъ, съмъ съгласенъ напълно съ предложението на г-нъ Шинковъ, че основенъ капиталъ отъ 1.500.000 л. е малък и че трѣбва да се мисли не само за днешнитъ условия, ами и за утрешнитъ, и затова трѣбва да се предвиди основенъ капиталъ поне 3 милиона лева.

Единъ другъ въпросъ, който може да възбърне довѣрѣнето къмъ акционерното дѣло, това е защитата на интереситъ на малцинствата. Тази защита се проявява съ самото раздаване на дивидентитъ. Тамъ тя е най-голѣма. Досега дивидентътъ се изконсумираше отъ голѣмитъ акционери, отъ управителитъ, влизащи въ състава на предприятието, докато тѣ ставатъ пълни господари на него. Отъ днесъ дивидентътъ ще се раздава задължително. Това е едно действително покровителство на малцинствата.

Но законопроектътъ, отива още по-нататѣкъ. Азъ нѣма да изброявамъ другитъ постановления, съ които се покровителствуватъ малцинствата, тъй като г-нъ министърътъ на правосѣднѣто ясно ги изброи. Тѣ сѣ, че малкитъ акционери могатъ даискатъ ревизия на дѣлата на дружеството, може да участвуватъ въ контролния съветъ съ $\frac{1}{3}$ — единъ или група отъ тѣхъ — и т. н.

Единъ другъ интересенъ въпросъ, който е засегнатъ въ законопроекта, това е въпросътъ за анонимността на акцията. Има много противници на анонимността на акцията. Има други пъкъ, които я поддържатъ. Пътътъ, който е възприетъ въ законопроекта, е сѣдентъ. Азъ не искамъ да повтарямъ мислитъ на г-нъ Шинковъ, защото ги сподѣлямъ.

Ще добавя само още едно: не може въ едно акционерно дружество управляващата група и управителниятъ съветъ да знаятъ, въ кого и къде се намиратъ акциитъ. Съ това тѣ могатъ да спекулиратъ тъй както си желаятъ. Голѣмото изкуство на онии, които водятъ борбата въ акционерното дружество за завладяването на неговото управление, е именно тамъ, да умиришатъ къде сѣ акциитъ, въ кого сѣ и по разни пѣтица да ги изкупятъ, да ги привлѣчатъ на страната си.

Азъ смѣтамъ, че ако се възприеме това положение, което е въ законопроекта, ще се нанесе ущърбъ на интереситъ на акционерното дѣло. Много по-практично и по-удобно би било, ако се постанови, щото всѣка акция да се предава и прехвърля чрезъ джиро, тъй както се прехвърля една полица. Целта е да не може дадено лице да си служи съ чужди акции въ деня на годишното събрание, да вземе управлението съ чужди капиталъ или съ чужди интереси. Но ако съществува постановление за джироваване на акциитъ и последниятъ джирантъ е собственикъ, иска се много куражъ отъ дадено лице да джирова акциитъ си на друго лице и последното да се яви на годишното събрание. Той това никога нѣма да го направи, защото рискува да изчезнатъ акциитъ отъ рѣшетъ му. Освенъ туй ще се избѣгнатъ усложнения. Има една психоза въ населението. Единъ човѣкъ, който живѣе подъ страха, че ако не си запише акцията, следъ 6 месеца ще изчезне, ще се конфискува, той бѣга.

Изобщо не трѣбва да се прави никаква прѣчка и да не се създава никакъвъ страхъ всрѣдъ обществото, при рекрутирането на срѣдства за акционернитъ дружества. Мисля, че малко се е намѣсилъ и фискътъ и е вкаралъ единъ хливъ тукъ. Вѣрно е, че при едно вписване на акциитъ и акционеритъ въ акционерната книга мѣчно ще бѣде за тия, които следъ смъртта на нѣкого ограбятъ акциитъ му, да си ги подѣлятъ и да кажатъ: тия акции не бѣха на баща ни, тия акции не бѣха на дѣдо ни, а бѣха наши. Ако не става това вписване, загуба за фиска може да има, но нека най-после той да я понесе; той ще спечели отъ друга страна — отъ развиване на акционерното дѣло. Колкото и да загуби фискътъ при сегашното положение, той ще получи повече отъ друга страна, отколкото ако се спъне акционерното дѣло съ премахване анонимността на акциитъ.

Изобщо азъ не виждамъ да има въ настоящия законопроектъ нѣщо, което да уврежда развитието на акционерното дѣло. Законопроектътъ е сполучливъ въ своитъ

начиване, въ своите замисли и азъ ще го подкрепя. (Нѣкои народни представители ржкоплѣската) Малки поправки, евентуално, би трѣбвало да се направятъ. Напримѣръ, турениитъ въ законопроекта глوبي сѣмъ страхотни! Въ частния животъ на предприятието, тамъ, където човѣкъ влага свои сръдства, какво ще прави най-после фискътъ да се намѣсва съ глوبي и да ги слага въ такъвъ страхотенъ размѣръ? Защо да се правятъ спънки на желанието на хората да предприематъ нѣщо? Ами само като чуе за глоба отъ 300.000 л., отъ 200.000 л., отъ 50.000 л., човѣкъ ще бѣга отъ акционерното дѣло и ще каже: дяволска работа е, що ми трѣбва!

Председателстващъ д-ръ Петъръ Кыосевановъ:
Моля, г-нъ Ковачевъ.

Г-да народни представители! Часътъ е 8. Моля вашето съгласие да продължимъ заседанието, докато г-нъ Минчо Ковачевъ приключи своята речъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минчо Ковачевъ: Много майко още ще ви измъчвамъ, г-да.

Отговорността на управителния съветъ е много голяма. Казва се: ако дружеството стигне до положението на несъстоятелност, на банкрутъ или пъкъ да ликвидира, управителниятъ съветъ носи моралната и материална отговорност. Кой? Управителниятъ съветъ? Какво е управителниятъ съветъ въ едно акционерно дружество? Винаги ли е той прѣко заинтересуванъ, използваващъ чуждия капиталъ и чуждата печалба? Не е ли той обществено лице, което е влязло тамъ да работи за добиване дивиденди върху своя капиталъ и едновременно върху чуждитъ капитали? Защо ще носи той рисковетъ и за чужди капитали?

Ами управителниятъ съветъ се мѣнятъ. Зная ли азъ, дали предшествувалиятъ преди менъ управителенъ съветъ не е направилъ нѣкое скрито поражение въ предприятието и азъ да пострадамъ заради него? Това ще убие духа у хората и ние нѣма да намѣримъ хора за управителни съвети; или ако намѣримъ такива, тѣ ще бѣдатъ тия, които предварително сѣмъ готови да си турятъ главата въ торбата. Материална отговорностъ въ дадения случай азъ смѣтамъ, че не трѣбва да има. Въ френския новъ законъ това го има. Управителниятъ съветъ тамъ отговаря тѣй, както отговаря единъ членъ съ неограничена отговорност. Но доколкуто зная, тамъ напоследѣкъ става въпросъ за измѣненіето му.

За намаление на капитала законопроектъ предвижда да се иска съгласието на кредиторитъ. Азъ не мога да разбера какво се е мислило при съставянето на този членъ — дали намаление на капитала чрезъ възраждането на частъ отъ него на акционеритъ по обичайния пѣтъ, или туй намаление става поради загуби, причинени на предприятието. Ако е първото, да се иска да се върне частъ отъ капитала, защото е ненуженъ на предприятието — което нитога нѣма да бѣде, въ никой случай нѣма да го има — то е оправдано да се питатъ акционеритъ. Но ако намалението на капитала става вследствие на това, че сѣмъ претърпѣли загуби 50-60% и трѣбва дружеството да изрази балансово фактическото си положение, защо ще се питатъ акционеритъ? Защо на онѣзи кредитори, които не сѣмъ съгласни, ще трѣбва да се платятъ 100%, а онѣзи, които сѣмъ дали съгласието си, ще трѣбва да получатъ сравнително по-малко? Мене ми се струва, че тукъ пакъ ще трѣбва нѣщо да се промѣни.

Остава въпросътъ за чуждитъ дружества. Азъ не сѣмъ съгласенъ съ нѣкои прѣдговориващи, че така редактираниятъ законопроектъ ще спое или прекъсне прииждането на чужди капитали. Законътъ създава така нареченитъ смѣсени дружества съ български и чужди капитали. Шомъ като се предвижда, болшинството отъ членоветъ на управителния съветъ да бѣдатъ български поданици, значи, останалитъ могатъ да бѣдатъ чужденци. Чуждиятъ капиталъ може да бѣде къмъ 49%. Значи, създаватъ се условия за единъ смѣсенъ предприятия, и това е именно полезното тукъ: чужденецътъ съ своята опитностъ и съ своитъ сръдства въ сътрудничество съ българския стопанинъ да създадатъ нѣкои по-добри и по-мощни организации.

Съ законопроекта се прекъсва прииждането на чужди капитали. Моята мисль е малко по-друга. Ако трѣбва да се създадатъ смѣсени предприятия въ нашата страна съ български и чуждъ капиталъ, фактически това се постига. Но трѣбва да се замислимъ вече за създаването на

специаленъ законъ за смѣсени предприятия съ участие на държавата. Много предприятия у насъ биха могли да се разработятъ съ голѣмъ успѣхъ, ако частъ отъ капитала бѣде държавенъ, или ако държавата би била прѣко заинтересувана. Ако държавата бѣде заинтересувана въ такива предприятия, понеже тя държи въ ржцетъ си митническата, фискалната и транспортната тарифи, къмъ подобни предприятия ще се създаде голѣмо довѣрие. Шомъ държавата ще бѣде замѣсена въ тия предприятия, тѣ нѣма да загубятъ, защото държавата нѣма да ги остави да се провалятъ. Напротивъ, тѣ ще вървятъ къмъ прогресъ. Такива предприятия биха намѣрили доста голѣмъ приемъ у насъ. Въ тѣхъ ще се интересува и частната инициатива съ капитала си. А който дава капиталъ въ едно предприятие не може да не се интересува за успѣха му. Такива предприятия, споредъ мене, биха имали добъръ успѣхъ.

Една гаранция за малцинствата въ акционернитъ дружества дава § 27, въ който се предвижда, че акционери, представляващи 1/3 отъ капитала, могатъ да искатъ отъ общото събрание поне единъ отъ членоветъ на управителния съветъ да бѣде посочено отъ тѣхъ лице. Това начало е хубаво, защото една малка група, едно малцинство въ дружеството може да постави въ провѣрителния съветъ свое лице, за да наблюдава разволя на предприятието, дѣлата на управителния съветъ и пр.

По избирането на провѣрителнитъ съветъ. По досегашната система въ провѣрителния съветъ се избираха двама души, които нѣматъ връзки съ членоветъ на управителния съветъ, и единъ баклетъ експертъ-счетоводителъ.

Г-да! Нека бѣде откровенъ. Заклетиятъ експертъ-счетоводителъ се избираше досега винаги отъ самото предприятие. Ако искаме да има сигуренъ контролъ, заклетиятъ счетоводителъ въ провѣрителния съветъ би трѣбвало да бѣде посоченъ отъ Народната банка, отъ сѣда или отъ нѣкой другъ институтъ, а не да бѣде избранъ отъ самото предприятие. Другитъ двама ще бѣдатъ избирани по досегашния редъ.

По постановлението за регистриране на акциитъ най-късно следъ 6 месеца.

Г-да народни представители! Азъ мислено се пренасямъ къмъ организацията и акциитъ на Българската търговска банка. Акциитъ и сѣмъ хиляди. Прѣснати сѣмъ навсякъде. Има нѣколко хиляди акции получени въ наследство и хората сѣмъ ги забравили, не сѣмъ имъ давани отъ много години дивиденди и нѣма да имъ дойде на умъ да ги прибератъ. Всички тия акции трѣбва да бѣдатъ конфискувани за смѣтка на държавата. Споредъ законопроекта, снѣя, които ние покровителствуваме, които се стремимъ да запазимъ, сега не само че нѣма да ги запазимъ отъ ударитъ на голѣмитъ акционери, но ще имъ вземемъ всички акции! Това нѣщо въ никой случай не трѣбва да се допуска! Ако се приеме регистрирането на акциитъ въ една книга при акционернитъ дружества, шомъ като лишаваме тия хора отъ дивиденди и отъ правото да участвуватъ въ управлението чрезъ лишаването имъ отъ участие въ избора, какво по-голямо наказание отъ това? Защо на туй отгоре ще имъ конфискуваме акциитъ? И какъ ще ги намѣримъ, за да ги конфискуваме, когато тѣ никъде не сѣмъ ячили? Тѣ ще останатъ конфискувани на книга и ще трѣбва да ги търсимъ съ години.

Това е крайно непрактична работа. Освенъ че е жестока, много жестока, но тя е крайно неудобна, крайно непрактична, ще създаде само сътресения и ще убие въратата въ акционерното дѣло.

Азъ моля да не се урежда този въпросъ само съ продължаване на срока, но това постановление да се махне, като се остави само санкцията лишаване отъ дивиденди. Ако щете, вземете дивидентитъ въ полза на държавата отъ ония, които не сѣмъ регистрирали акциитъ си и сѣмъ загубили правото на дивиденди.

Върху другитъ измѣнения въ комисията ще си кажа думата. Сега не искамъ повече да ви отегчавамъ. Намирамъ законопроекта и неговитъ общи, главни постановления за много навременни и полезни. Ще го гласувамъ съ молбата и съ въратата, че въ комисията нѣкои дребни поправки ще бѣдатъ направени. (Ржкоплѣскания)

Председателстващъ д-ръ Петъръ Кыосевановъ:
Днешното заседание се приключва. Председателството, въ съгласие съ Министерския съветъ, предлага за заседанието, което ще се състои утре, орѣда, 2 декемврий, 15 ч, следния дневенъ редъ:

Одобрешие на предложенията:

1. За разрешаване на Кърджалийската градска община да внесе два трансформатора и изнесе 400 кгр. медь, които да се освободят от заплащане на мита и др.
 2. За освобождаване от износно мито и др. 140 хомета, които французкият комитет за полагане грижи за военнопленници ще изнесе за Германия.
 3. За разрешаване временен внос на два газгенераторни автомобили.
- Второ четене на законопроектитѣ:
4. За измѣнение и допълнение на закона за пенсията за изслужено време.
 5. За измѣнение и допълнение на закона за пенсията за инвалидность.
 6. За измѣнение и допълнение на закона за пенсиониране на земеделцитѣ.

Първо четене на законопроектитѣ:

7. За признаване право на пенсия за изслужено време или за инвалидность на лица отъ български произходъ въ освободенитѣ презъ 1941 г. земи.
8. За временно увеличение на пенсията.
9. За даване еднократна помощ на пенсионеритѣ.
10. За измѣнение и допълнение на търговския законъ, книга I, дѣлъ II, глава IV (за акционернитѣ дружества). (Продължение на разискванията).

Като г-да народни представители приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 12 минути)

Подпредседателъ: Д-РЪ ПЕТЪРЪ КЪОСЕИВАНОВЪ

Секретари: { НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ
СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: ДОНЧО ДУКОВЪ